

DRAAIBOEK SMOG
PROVINCIE UTRECHT

versie 20 september 2004

Inhoudsopgave

0.1 Inleiding

0.2 Algemene informatie

Deel 1: Draaiboek Smogsituaties

1. Situatie: geen of geringe smog
2. Situatie: matige smog
3. Situatie: ernstige smog
4. Nazorg

Deel 2: Achtergrondinformatie

1. Tekst Smogregeling 2001
2. Achtergrondinformatie over stoffen
3. Gezondheid en gedragsadviezen

Deel 3: Communicatie en contact

1. Overzicht interne en externe betrokkenen
2. Actieve voorlichting bij ernstige smog door ozon / fijn stof
3. Basisteksten voor persberichten
4. Voorbeelden persberichten RIVM

0.1 Inleiding

Smogregeling 2001

Het "Draaiboek Smog provincie Utrecht" beschrijft de rol van de provincie Utrecht in geval van 'geen of geringe smog', 'matige smog' en 'ernstige smog'.

Het draaiboek is gebaseerd op de landelijke smogregeling 2001 (Staatscourant 11 juni 2001 (nr. 109 /p.16) die in deel 2 van dit draaiboek is opgenomen.

Opzet draaiboek

De kern van het draaiboek bestaat uit een aantal procedures behorend bij de verschillende smogsituaties. Wie doet wat, wanneer en hoe? (deel 1)

In deel 2 vindt u de tekst van de landelijke smogregeling 2001, informatie over de stoffen die een rol spelen bij smogvorming en een overzicht van de belangrijkste gezondheidseffecten.

In deel 3 vindt u een overzicht van intern en extern betrokkenen, de uitwerking van actieve voorlichting bij ernstige smog, basisteksten voor persberichten inclusief verzendlijsten en berichten voor op de provinciale website.

Belangrijkste intern betrokkenen

Smogspecialist:	
Geert Janssen (sector Strategie, dienst Water en Milieu)	030 - 258 39 20
Communicatie-adviseur Water en Milieu:	
Annemiek van Leeuwen (sector Stafbureau, dienst Water en Milieu)	030 - 258 31 51

Beheer draaiboek

Het draaiboek is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van de sector Stad en Milieu, dienst Water en Milieu. Het draaiboek Smog provincie Utrecht moet worden gezien als een groeidocument. Het vaste voornemen bestaat om het draaiboek tweemaal per jaar te actualiseren (in het voor- en najaar). Doel van de actualisatie is om te verifiëren of de gegevens die in dit draaiboek zijn opgenomen correct zijn (wijzigingen van personen, telefoonnummers e.d.).

Gelijktijdig zal echter tijdens een actualisatie geëvalueerd worden hoe de luchtkwaliteit in de voorafgaande periode zich heeft ontwikkeld en in hoeverre het draaiboek bruikbaar is gebleken.

Het ligt in de bedoeling om de (beknopte) evaluaties onderdeel te laten worden van het draaiboek.

<p>Het is van groot belang dat dit draaiboek actueel blijft. Daarom doen we een dringend beroep op U als lezer om alle (relevante) wijzigingen door te geven aan de beleidsmedewerker luchtkwaliteit van de sector Stad en Milieu (Jan de Rooij) tel: 030 – 258 33 52, jan.de.rooij@provincie-utrecht.nl</p>

Meer informatie over de provincie Utrecht en smog is te vinden op de provinciale website:

www.provincie-utrecht.nl

0.2 Algemene informatie

Wat is smog?

Smog is tijdelijk verhoogde verontreinigde omgevingslucht met nadelige gevolgen voor de gezondheid van de mens. De stoffen die gelden als de belangrijke indicatoren van smog zijn zwaveldioxide (SO₂), stikstofdioxide (NO₂), ozon (O₃) en fijn stof (PM₁₀). Dit zijn de stoffen waar de smogregeling betrekking op heeft.

Zwaveldioxide ontstaat voornamelijk door het gebruik van zwavelhoudende brandstoffen. Stikstofdioxide komt vrij bij verbrandingsprocessen en soms ook als procesemissie in de industrie. De belangrijkste NO₂-bron in de provincie Utrecht is het verkeer, gevolgd door de emissies van elektriciteitscentrales.

Ozon wordt niet rechtstreeks in de atmosfeer gebracht, maar wordt onder invloed van zonlicht gevormd uit NO₂ en vluchtige koolwaterstoffen. Bij fijn stof wordt onderscheid gemaakt in *primair* fijn stof dat als zodanig door tal van bronnen in de atmosfeer wordt gebracht (industrie en verkeer) en *secundair* fijn stof dat het resultaat is van deeltjesvorming uit onder andere SO₂, NO₂ en ammoniak (NH₃). Voor de stoffen NO₂, SO₂ en ozon wordt de luchtkwaliteit vastgesteld op basis van een *uurgemiddelde* concentraties. Voor fijn stof vindt de vaststelling plaats op basis van de *daggemiddelde* concentratie.

Perioden van smog, zogenaamde smog-episoden, waarbij sprake is van tijdelijke significante verhogingen van de concentraties luchtverontreiniging - met name van ozon, NO₂ en SO₂ - zijn meestal een gevolg van ongunstige meteorologische omstandigheden (windstille, zomerse temperaturen), soms in combinatie met een tijdelijke verhoging van de uitstoot van schadelijke stoffen. Verhoogde concentraties van fijn stof houden ook verband met klimatologische omstandigheden, maar dit verband is minder sterk.

Karakterisering van de smogsituaties

In de nieuwe Smogregeling 2001 worden drie smogfasen onderscheiden:

- *geen of geringe smog*
- *matige smog*
- *ernstige smog*

De vorige smogregeling (uit 1991) kende een zomer- en wintersmog onderverdeeld in vijf smogfasen. Deze zijn met de nieuwe smogregeling 2001 komen te vervallen.

Het uitgangspunt voor deze driedeling wordt gevormd door de grenswaarden en de alarmdrempels zoals deze op grond van de EU-richtlijnen gelden voor de betreffende stoffen.

- De situatie waarin de concentraties van voor smogvorming relevante stoffen zich onder de grenswaarden bevinden wordt getypeerd als *geen of geringe smog*;
- Er is sprake van *matige smog* als de grenswaarde van één of meer van deze stoffen wordt overschreden;
- Als de concentratie van één van de betreffende stoffen zich boven de alarmdrempel bevindt, wordt gesproken van *ernstige smog*. De alarmdrempel is het niveau waarboven door kortstondige blootstelling zodanige risico's voor de gezondheid van de mens optreden dat bij overschrijding zo spoedig mogelijk doeltreffende maatregelen moeten worden genomen.

Verwachte frequentie

De drie genoemde smogsituaties kunnen zich in principe in alle jaargetijden voordoen. Vanwege de verschillende meteorologische omstandigheden in de zomer en de winter zal het in de praktijk veelal zo zijn dat in de zomerperiode de grenswaarden voor ozon, NO₂ en fijn stof en in de winter de grenswaarden voor NO₂, SO₂ en fijn stof overschreden kunnen worden. De kans dat de alarmprempels voor SO₂ en NO₂ worden overschreden zal, gelet op het generieke (inter)nationale beleid eerder afnemen dan toenemen

Tabel: Concentraties en verwachte frequentie behorend bij smogfasen volgens de Smogregeling 2001 (µg /m³)

	Ozon (uurgem.)	Fijn stof (daggem.)	SO₂ (uurgem.)	NO₂ (uurgem.)	
Geen of geringe smog	<180 zeer vaak	<50 zeer vaak	<350 zeer vaak	<200 zeer vaak	⇐ grenswaarde
Matige smog	180-240 met regelmaat in de zomer	50-200 met regelmaat hele jaar door	350-500 met regelmaat in de winter	200-400 met regelmaat hele jaar door	
Ernstige smog	>240 enkele dagen per jaar	>200** enkele dagen per jaar	>500 * kans nihil, alleen bij calamiteit of ramp	>400 * kans nihil, alleen bij calamiteit of ramp	⇐ alarmprempel

* overschrijding van de uurgemiddelde concentratie gedurende drie opeenvolgende uren

** formeel bestaat er op grond van de EU-regelgeving geen alarmprempel voor fijn stof. Vanwege het belang dat gehecht wordt aan een éénduidige systematiek is nationaal de waarde van 200 µg/m³ als alarmprempel geïntroduceerd.

Voorlichtende taak provincie in perioden met verhoogde smog

De taken van de provincie in situaties van verhoogde smogconcentraties liggen voornamelijk in het vlak van communicatie. De Wet inzake de luchtverontreiniging bepaalt dat de Commissaris van de Koningin voorlichting geeft indien de luchtkwaliteit daar aanleiding toe geeft. De voorlichting heeft met name betrekking op het informeren van het publiek van de optredende slechtere luchtkwaliteit en het waarschuwen hiervoor van de bevolking via het geven van gedragsadviezen die een gezondheidskundige achtergrond hebben. In dit draaiboek is deze taak verder uitgewerkt.

Doeltreffende maatregelen

Naast het geven van voorlichting kan de provincie via de bevoegdheden die de Wet inzake de luchtverontreiniging aan de Commissaris van de Koningin geeft tevens maatregelen treffen (bevelen geven) die bijdragen aan het oplossen van de optredende slechte luchtkwaliteit.

In situaties waarin de slechte luchtkwaliteit een gevolg is van een calamiteit of ramp (de oorzaak voor een slechte luchtkwaliteit als gevolg van een calamiteit zal vaak een brand of explosie zijn) zullen deze maatregelen bijna altijd betrekking hebben op het bestrijden van de brand/gevolgen van de explosie. In deze situaties werkt de provincie op basis van de procedures beschreven in het 'provinciale coördinatieplan bestrijding van rampen en zware ongevallen in de provincie Utrecht (april 2001). Dit draaiboek gaat hier verder niet op in.

In geval de slechte luchtkwaliteit het gevolg is van vooral meteorologische omstandigheden (langdurige windstilte, inversie van luchtlagen etc.) liggen tijdelijke maatregelen met het oog op het bestrijden van de slechte luchtkwaliteit minder voor de hand. In dit draaiboek wordt hier ook op ingegaan.

Deel 1: Draaiboek Smogsituaties

Inhoud	I.1
1. Situatie: geen of geringe smog	I.3
1.1 Procedure 1.0: beoordeling smogsituatie geringe smog	I.4
2 Situatie: matige smog	I.5
2.1 Procedure 2.0: beoordeling smogsituatie matige smog	I.6
2.2 Procedure 2.1: formeren smogteam	I.7
2.3 Procedure 2.2: informatievoorziening bij matige smog	I.8
3 Situatie: ernstige smog	I.9
3.1 Procedure 3.0: beoordeling smogsituatie ernstige smog	I.11
3.2 Procedure 3.1: opschalen smogteam	I.12
3.3 Procedure 3.2: 24-uurs bereikbaarheid	I.13
3.4 Procedure 3.3: publiekscommunicatie	I.14
3.5 Taken en verantwoordelijkheden bij ernstige smog	I.15
3.4.1 Ernstige smog door ozon of fijn stof	I.15
3.4.2 Ernstige smog door SO ₂ of NO ₂	I.18
4. nazorg	I.18
4.0 Procedure 4.0: Nazorg	I.19

1. Situatie: Geen of geringe smog

Waarden ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) en frequentie per stof

	Ozon (uurgem.)	Fijn stof (daggem.)	Zwavel dioxide (uurgem.)	Stikstofdioxide (uurgem.)	
Geen of geringe smog	<180 zeer vaak	<50 zeer vaak	<350 zeer vaak	<200 zeer vaak	← grenswaarde

Toelichting

De situatie dat er sprake is van geen of geringe smog is niet alleen de meest gewenste situatie het is ook de situatie die gedurende het grootste deel van het jaar voorkomt. De concentraties van de relevante stoffen bevinden zich alle onder de grenswaarde die de overgang naar matige smog markeert. De informatie over de concentraties aan smogvormende stoffen wordt in de provincie continu gemeten door meetstations die onder verantwoordelijkheid van het RIVM vallen (deze meetstations maken deel uit van het landelijk meetnet luchtkwaliteit (lml)). Op de internetsite van het RIVM (www.lml.rivm.nl) worden de meetgegevens online (dat wil zeggen direct) weergegeven.

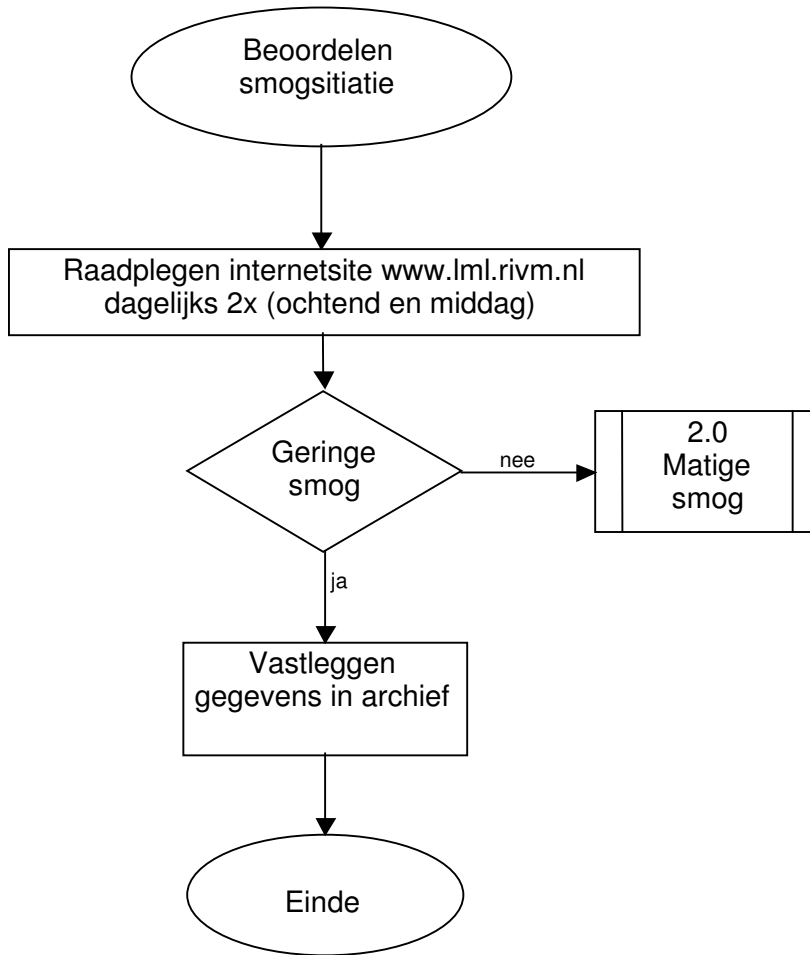
Beoordeling situatie

Binnen de provinciale organisatie is Geert Janssen (sector Strategie, dienst WeM) de functionaris die zich dagelijks tweemaal (aan het begin van de werkdag en aan het einde daarvan) van de actuele concentraties van smogvormende stoffen op de hoogte stelt. In de situatie dat er sprake is van geen of geringe smog zijn geen verdere acties vereist. De luchtkwaliteit bevindt zich immers in geval van geen of geringe smog op het gewenste niveau. Deze werkwijze is onderstaand beschreven in procedure 1.0 'Beoordeling smogsituatie geringe smog'. Indien de smogsituatie overgaat van geringe naar matige smog, treedt procedure 2.0 in werking.

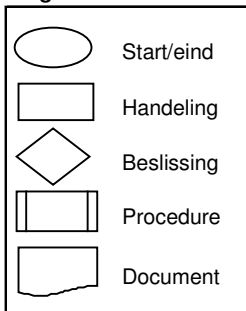

1.0 Beoordeling smogsituatie geringe smog (Geert Janssen)

Legenda

2. Situatie: Matige smog

Waarden ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) en frequentie per stof

	Ozon (uurgem.)	Fijn stof (daggem.)	Zwavel dioxide (uurgem.)	Stikstofdioxide (uurgem.)
Matige smog	180-240 met regelmaat in zomerhalfjaar	50-200 met regelmaat hele jaar door	350-500 met regelmaat in winterhalfjaar	200-400 met regelmaat hele jaar door

Toelichting

In geval van matige smog worden de grenswaarden van één of meer van de voor smogvorming relevante stoffen overschreden. Deze situatie kan met regelmaat gedurende het gehele jaar optreden. In situaties met matige smog zullen met name gevoelige mensen zoals mensen met aandoeningen aan de luchtwegen, mensen met hart- en vaatziekten en mensen die zich zwaar inspannen in de buitenlucht nadelige effecten kunnen ondervinden. De effecten waar het om gaat zijn: een toename van luchtwegklachten, zoals hoesten en benauwdheid. In geval van smog door ozon behoren irritatie van ogen, neus en keel en ook hoofdpijn tot het klachtenpatroon.

Beoordeling situatie

De milieuspecialist Smog (Geert Janssen) beoordeelt dagelijks de actuele informatie met betrekking tot de smogniveaus. In het geval van matige smog, veroorzaakt door NO_2 en SO_2 , brengt het RIVM bovendien de provincie via een e-mailbericht hiervan op de hoogte. Bij matige smog veroorzaakt door ozon en fijn stof gebeurt dit laatste niet. In geval van de constatering dat er matige smog is treden een aantal procedures in werking. Een overzicht vindt u in procedure 2.0 tot procedure 2.2. In het kort komt het op het volgende neer:

Formeren 'kern'smogteam

De milieuspecialist Smog (Geert Janssen) formeert een intern smogteam (procedure 2.1) bestaande uit:

- één van zijn vervangers: Jan de Rooij of Sandra Hogenbirk;
- de communicatiemedewerker van Water en Milieu: Annemieke van Leeuwen;
- het sectorhoofd Stad en Milieu: Herman Ruiter.

Doel van het formeren van het smogteam is tweeledig:

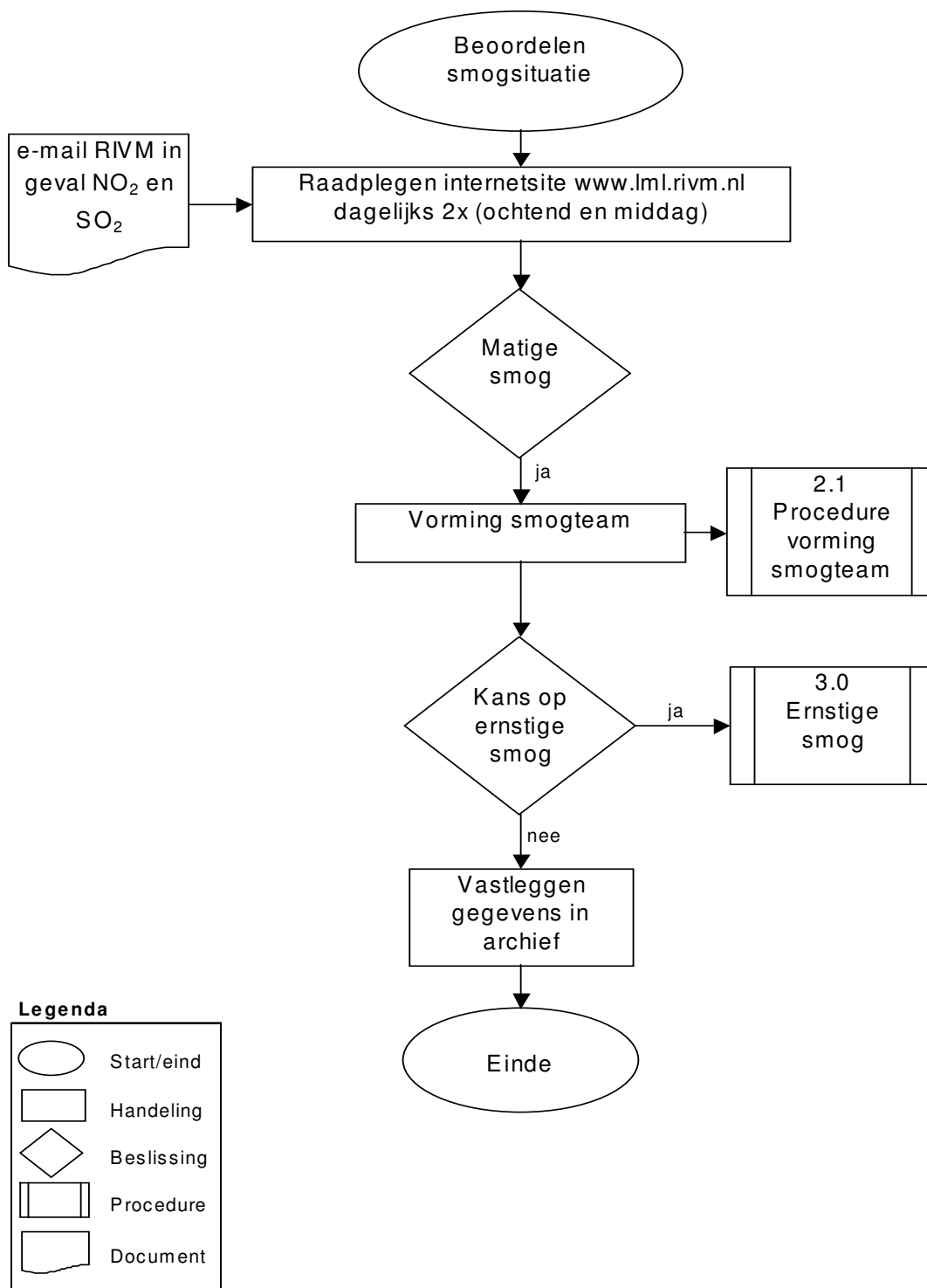
- 1 informeren van direct betrokkenen van de optredende situatie en;
- 2 gezamenlijk de noodzakelijkheid beoordelen om vervolgstappen voor te bereiden.

In geval de verwachting bestaat dat de periode met matige smog slechts kortdurend van karakter zal zijn en weer zal overgaan naar de situatie 'geen of geringe smog' zijn geen verdere acties noodzakelijk. In geval van kortdurende (<48 uur) matige smog wordt hierover verder ook niet gecommuniceerd.

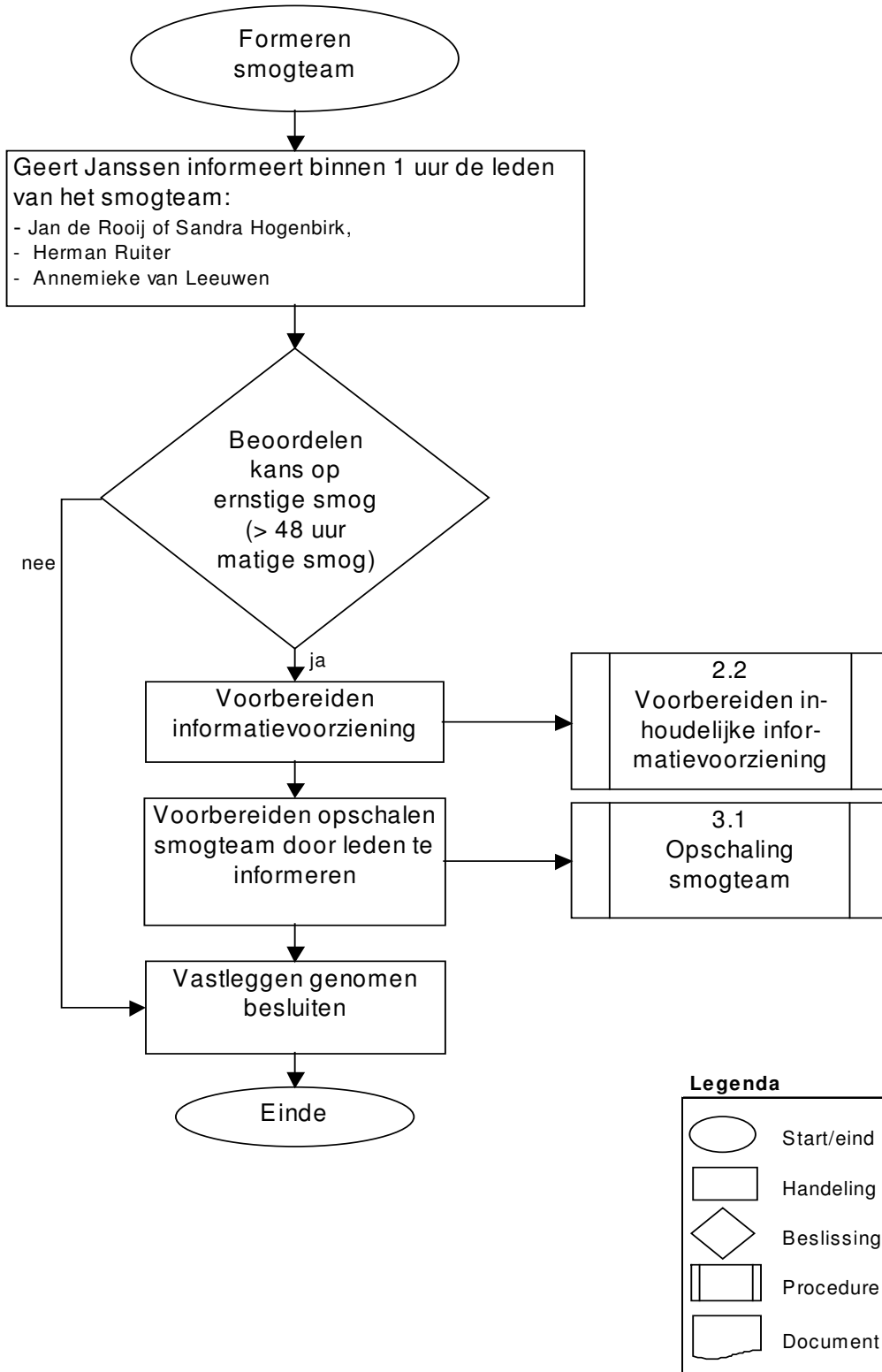
Van matige naar ernstige smog

Indien de verwachting bestaat dat de fase van matige smog langer dan 48 uur aanhoudt, bereidt het smogteam inhoudelijke informatievoorziening en opschaling van het smogteam voor. Dit staat beschreven in procedures 2.1 en 2.2. Procedure 2.2 loopt daarmee vooruit op procedure 3.3 publiekscommunicatie over ernstige smog.

2.0 Beoordeling smogsituatie matige smog (Geert Janssen)

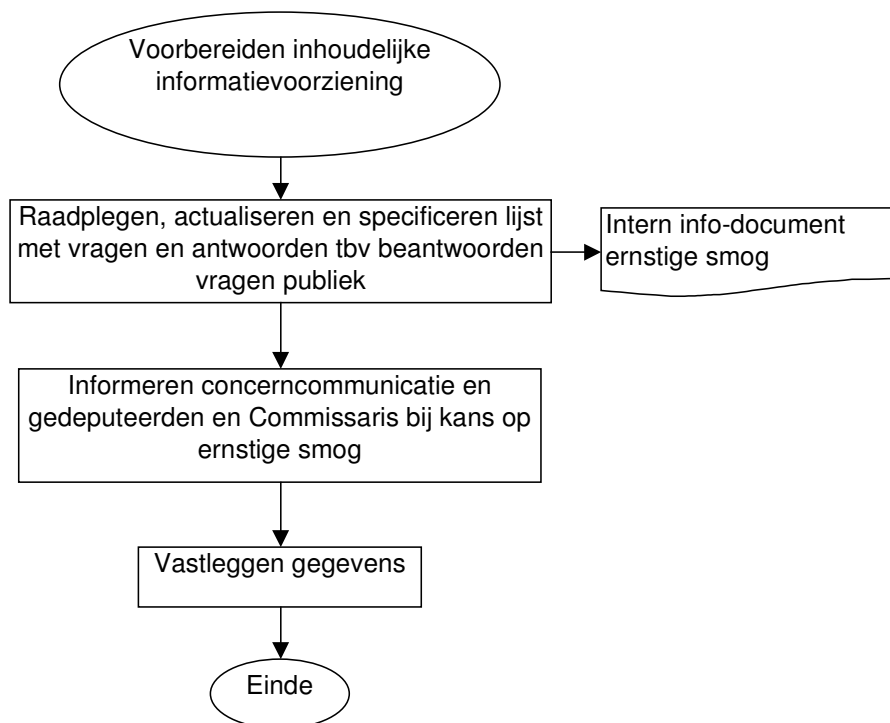

2.1 Formeren smogteam (Geert Janssen)

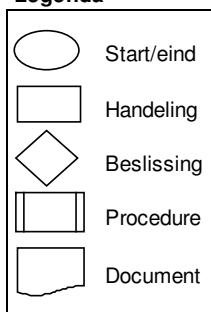

2.2 Informatievoorziening (smogteam)

Legenda

3. Situatie: Ernstige smog

Waarden ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) en frequentie per stof

	Ozon (uurgem.)	Fijn stof (daggem.)	Zwavel dioxide (uurgem.)	Stikstofdioxide (uurgem.)	
Ernstige smog	>240 enkele dagen per jaar	>200 enkele dagen per jaar	>500 * kans nihil, alleen bij calamiteit of ramp	>400 * kans nihil, alleen bij calamiteit of ramp	← alarmdrempel

Ernstige smog door SO_2 of NO_2

De kans op *ernstige smog* door te hoge SO_2 - of NO_2 -concentraties als gevolg van de emissies van verkeer of industrie is uiterst miniem. Indien sprake is van overschrijding van de alarmdrempel voor één van beide stoffen, zal dit zeer waarschijnlijk het gevolg zijn van een calamiteit. In dat geval treedt het calamiteitendraaiboek van de provincie Utrecht in werking. Het gaat om het draaiboek Provinciaal coördinatieplan voor bestrijding van rampen en zware ongevallen, april 2001.

Ernstige smog door ozon (O_3) of fijn stof (PM_{10})

Er is sprake van *ernstige smog* door ozon of fijn stof indien de alarmdrempel wordt overschreden. De EU-dochterrichtlijn geeft geen alarmdrempel voor fijn stof, omdat gezondheidseffecten zowel bij lage als hoge concentraties kunnen optreden. Met het oog op voorlichting over de luchtkwaliteitsituatie en een zo uniform mogelijke systematiek is in de Nederlandse smogregeling toch gekozen voor een overgang tussen matige en ernstige smog voor fijn stof.

Enkele dagen per jaar

Op basis van ervaringen in de afgelopen jaren mag worden verwacht dat ernstige smog door hoge ozon- en hoge fijn stofconcentraties enkele dagen per jaar kan voorkomen. Omdat de bestrijding van smog voornamelijk wordt bepaald door middel van structurele maatregelen, zal de frequentie en duur van episoden met ernstige smog de komende jaren dalen. De gezondheidseffecten komen overeen met die bij matige smog, ze zullen zich alleen sterker voordoen bij de risicogroepen (mensen met aandoeningen aan de luchtwegen, mensen met hart- en vaatziekten en mensen die zich zwaar inspanssen in de buitenlucht) en bij een groter deel van de bevolking.

Beoordeling situatie en overige procedures

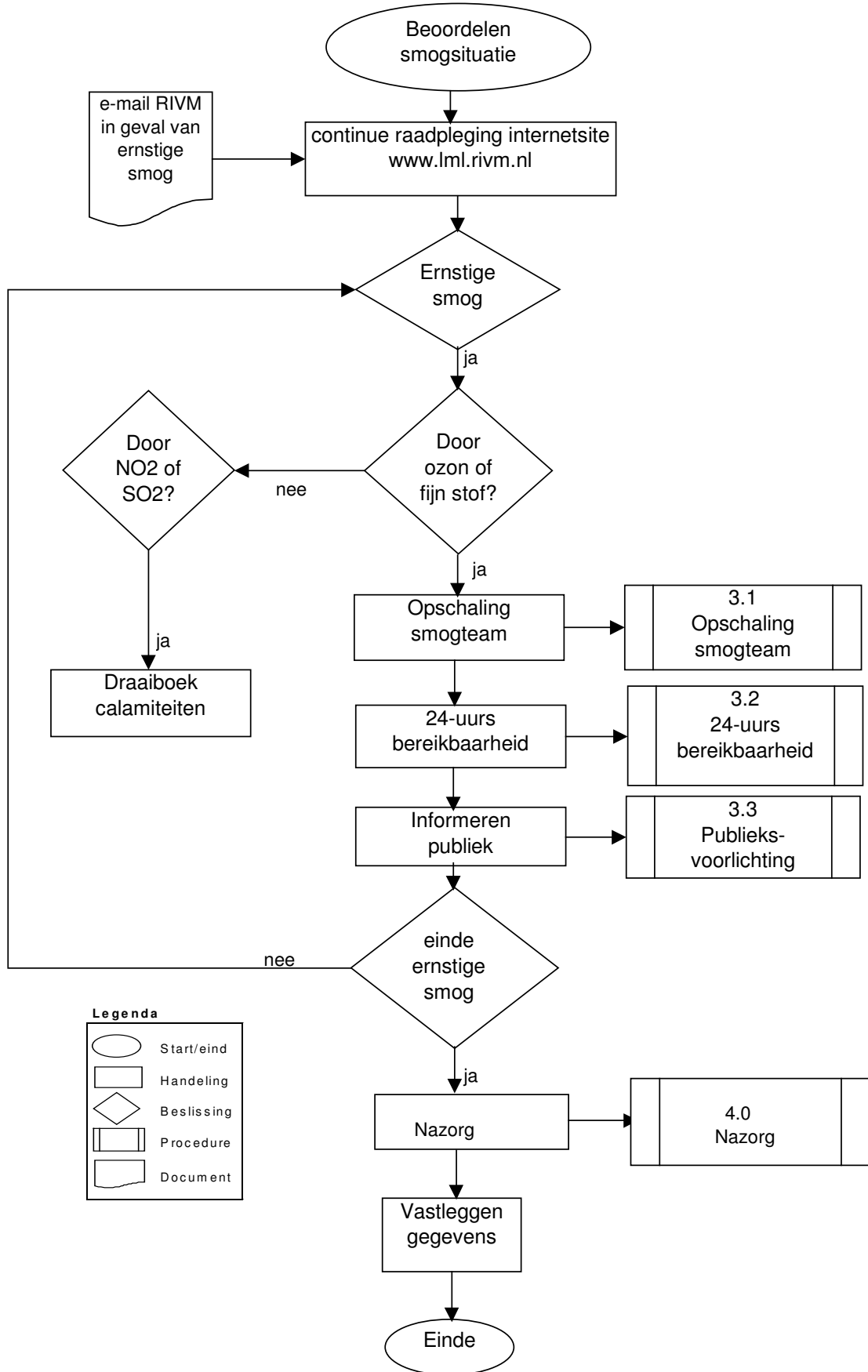
De beoordeling of sprake is van ernstige smog wordt uitgevoerd door de milieuspecialist smog (Geert Janssen). In de situatie dat er ernstige smog dreigt is het smogteam al geïnformeerd (zie procedure 2.1). Bij overschrijding van een alarmdrempel treedt procedure 3.0 in werking. Het smogteam wordt opgeschaald (procedure 3.1). Dit houdt in dat het smogteam wordt uitgebreid met een medewerk(st)er van concerncommunicatie en een arts van de GG&GD. In deze situatie wordt ook het bestuur (betrokken gedeputeerden en de Commissaris van de Koningin) nadrukkelijk geïnformeerd. De overige intern- en extern betrokkenen worden geïnformeerd. Verder worden er afspraken gemaakt over 24-uurs bereikbaarheid om zo alert mogelijk te kunnen reageren (procedure 3.2). De bevolking en relevante instanties (gemeenten, regionale dagbladen en RTV-Utrecht) worden geïnformeerd via de gebruikelijke kanalen van persberichten (procedure 3.3). Dit loopt via de communicatiemedewerk(st)er van Water en Milieu en van concerncommunicatie.

Aan het einde van de ernstige smogfase vindt nazorg plaats (procedure 4.0).

Informereren

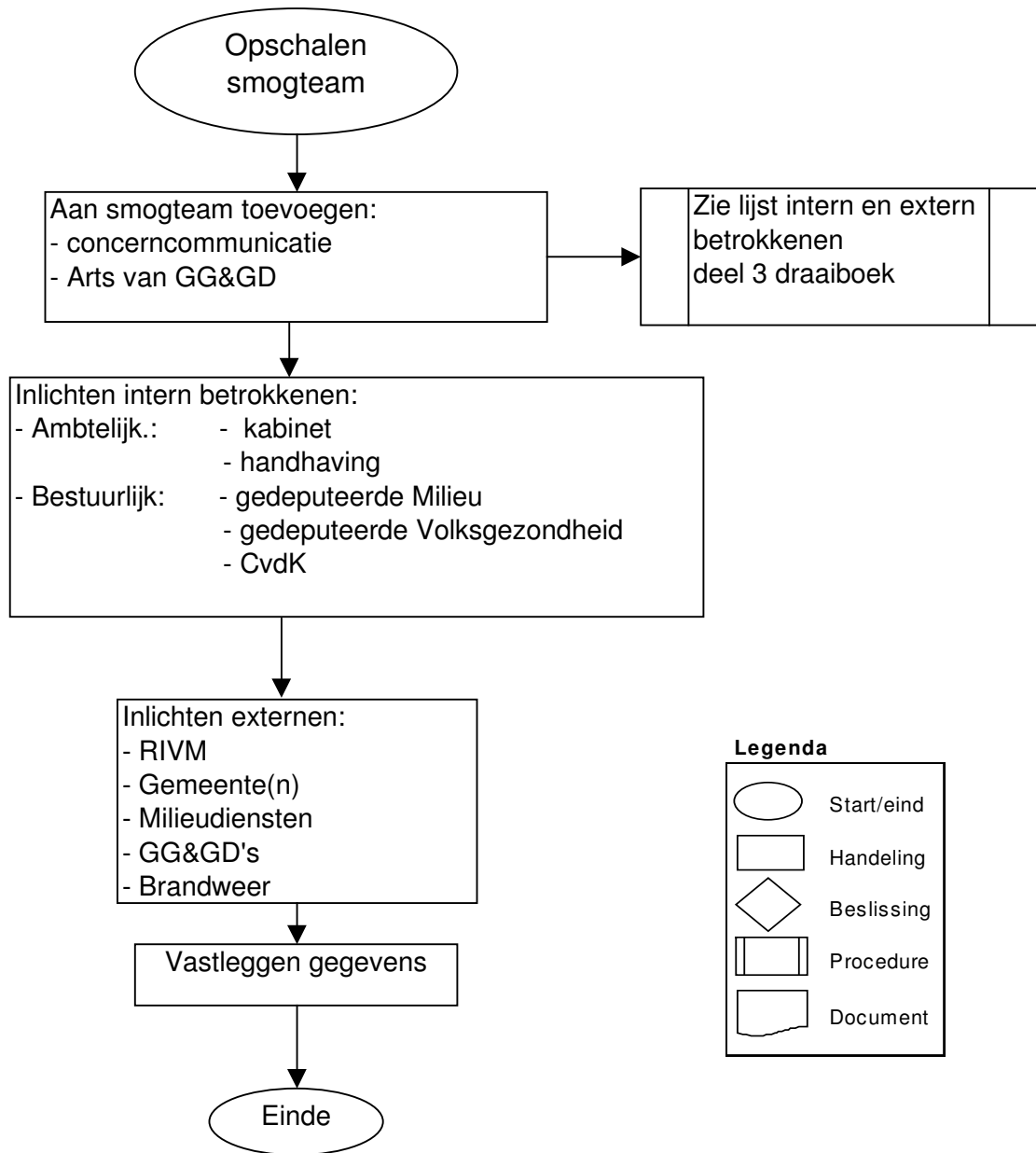
Bij ernstige smog door ozon en/of fijn stof worden de bevolking en maatschappelijke organisaties geïnformeerd over de ontstane situatie. Dit gebeurt door het versturen van persberichten naar regionale media. Het beslissen over tijdelijke bestrijdingsmaatregelen in het geval van ernstige smog door fijn stof en ozon maakt geen deel uit van deze smogregeling. Uit onderzoek blijkt dat het uitvaardigen van tijdelijke maatregelen ter bestrijding van ernstige smog, zoals bijvoorbeeld het beperken van het (vracht)verkeer, nauwelijks effect sorteren, terwijl de maatschappelijke effecten van dergelijke maatregelen aanzienlijk zijn. Zie hiervoor ook de antwoorden naar aanleiding van vragen die in de Tweede Kamer zijn gesteld (aan het eind van dit draaiboek).

3.0 Beoordeling smogsituatie ernstige smog (Geert Janssen)

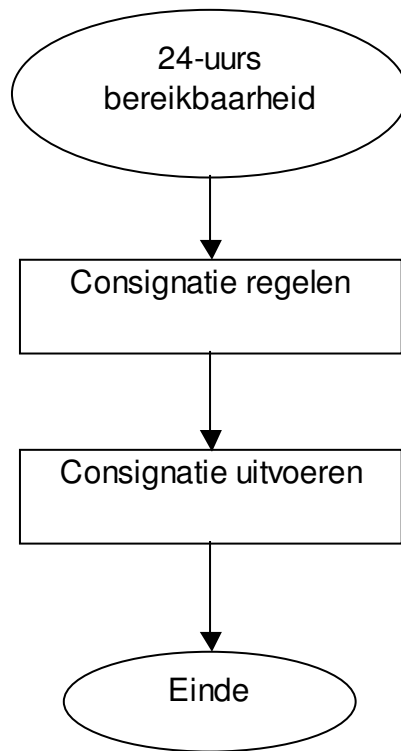

3.1 Opschalen smogteam (Geert Janssen)

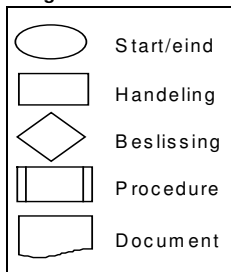

3.2 24-uurs bereikbaarheid (smogteam)

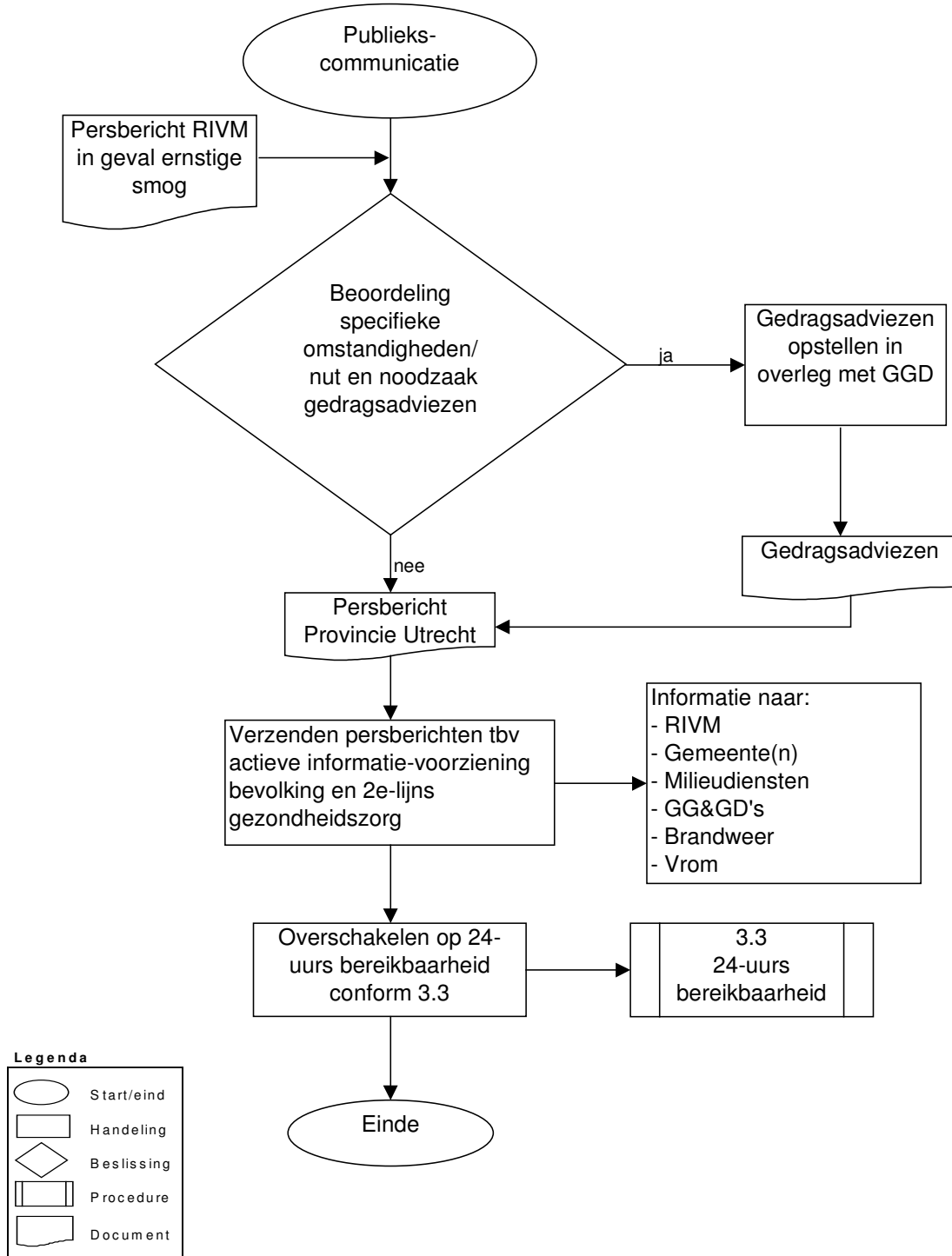

Legenda

3.3 Publiekscommunicatie (Concerncommunicatie, Annemieke van Leeuwen)

3.4. Taken en verantwoordelijkheden bij ernstige smog

3.4.1 Ernstige smog door ozon of fijn stof

RIVM

Het RIVM stuurt bij ernstige smog door ozon / fijn stof een e-mail naar de provincies, landelijke GGD, beleidsmedewerkers van het ministerie van VROM en de Meldkamer van VROM.

Het RIVM houdt de informatie op teletekst p. 711 en 712 actueel. De meetgegevens zijn te vinden op www.lml.rivm.nl. (Deze gegevens zijn ongevalideerd. *Bij constatering van verhoogde concentraties op de website moeten deze altijd gecheckt worden bij het smogteam van het RIVM voor dat actie ondernomen wordt!*)

Het RIVM verstuurt tevens een persbericht naar de landelijke media.

PROVINCIE

Acties milieuspecialist smog

- De milieuspecialist smog Geert Janssen (of vervanger: Jan de Rooij of Sandra Hogenbirk) stelt een smogteam samen (procedure 2.1).
De uitbreiding van het smogteam bestaat minimaal uit een medewerk(st)er van concerncommunicatie en een arts van de GGD
- Tevens worden op dat moment geïnformeerd:
  - * Directeur dienst Water en Milieu
  - * Gedeputeerde Milieu, via directie en via Kabinet
  - * Gedeputeerde Volksgezondheid, via directie en via Kabinet
- Beantwoorden specifieke vragen klachtentelefoon (eventueel raadplegen RIVM of GGD)
- Na ontvangst van afmelding ernstige smog informeert de milieuspecialist smog de Milieu-klachtentelefoon.

Acties smogteam

In geval van:

1. Beoordelingsfase
Procedure 3.0

Acties:

Actuele situatie vaststellen en intern informeren van:

- Sectorhoofd Strategie
- Directeur Water en Milieu
- Gedeputeerde Milieu
- Gedeputeerde Volksgezondheid
- Commissaris van de Koningin
- Milieuklachtentelefoon

2. Actieve fase
Procedure 3.1, 3.2 en 3.3

Aanvulling smogteam met concerncommunicatie en GGD.

Het uitgebreide smogteam onder leiding van het sectorhoofd Stad en Milieu:

- Stelt een persbericht op;
- Zorgt voor 24-uur bereikbaarheid;
- Sluit eventuele gedragsadviezen kort met medische milieukundigen GG&GD/ GGD;
- Stelt instructies Milieuklachtentelefoon op;

- Stelt prognoses op voor de komende periode.

Het smogteam informeert middels een afschrift van het persbericht:

- Regionale Milieudiensten;
- Burgemeesters Utrechtse gemeenten;
- Inspectie Milieuhygiëne;
- Inspectie voor de gezondheidszorg;
- GG&GD en GGD'en medische milieukunde;
- Meldkamer VROM;
- Internetsite.

Als de situatie er om vraagt informeren en/of afstemmen met:

- Aangrenzende provincies;
- DCMR;
- Nationaal Coördinatie Centrum.

3. Nazorg
Procedure 4.0

Publiek en betrokkenen berichten 'Einde ernstige smogfase'.
Ontbinden smogteam en in werking stellen normale procedures

Acties communicatie-adviseurs

- **Concerncommunicatie** (ECC) verzorgt de passieve en actieve voorlichting, hierbij ondersteund door de communicatie-adviseur van de dienst Water en Milieu. Er worden actief persberichten uitgebracht en informatie wordt verspreid in regionale bladen, en op de homepage van de internetsite van de provincie etc.
- Concerncommunicatie bereidt zich voor op eventuele vragen met ondersteuning van de milieuspecialist smog. Deze raadpleegt zonodig RIVM dan wel de GGD.
- Concerncommunicatie stelt eventueel met ondersteuning van de communicatie-adviseur milieu een lijst met vragen en antwoorden op voor de Milieuklachtentelefoon.
- Voor vragen over gezondheid kan doorverwezen worden naar de GGD.
- Na ontvangst van afmelding ernstige smog stuurt concerncommunicatie een persbericht uit.

Berichtgeving

De berichtgeving zal in ieder geval gegevens bevatten over:

- De datum, tijdstip, plaats en eventueel de reden van overschrijding
- Prognoses t.a.v. ontwikkelingen in de concentraties
- Het betrokken gebied en de duur
- Wie de risicogroepen zijn en wat de klachten
- De gezondheidseffecten (o.a. luchtwegklachten) en de gedragsadviezen (o.a. vermijden van lichamelijke inspanning) al of niet specifiek voor de provincie (bijv. advies voor het al dan niet door laten gaan van buitensportevenementen)

Acties Kabinet

- Als het kabinet wordt ingelicht dat sprake is van een ernstige smogsituatie informeert het kabinet de (wnd) kabinetschef.
- Kabinet informeert de Commissaris van de Koningin.
- Kabinet informeert evt. andere leden van GS, Nationaal Coördinatie Centrum (van het ministerie van Binnenlandse Zaken), Utrechtse burgemeesters.

Acties Milieuklachtentelefoon

Bij algemene vragen vragensteller verwijzen naar:

- NOS-Teletekst p. 711 en 712
- Internetsite RIVM www.lml.rivm.nl (ongevalideerde gegevens)
- Luchtkwaliteitsbrochure van VROM
- Klachten (gezondheid), zie algemene vragen en doorverwijzen naar: Huisarts, CARAlijn van het Astmafonds en/of de GGD

Overigens kunnen er ook klachten optreden door reguliere bedrijfsactiviteiten, die geen verband houden met de optredende ernstige smog. In dat geval verloopt de afhandeling via de normale klachtenprocedure.

3.4.2 Ernstige smog door SO₂ of NO₂

RIVM

- Het RIVM stuurt bij ernstige smog door SO₂ of NO₂ een e-mail naar de provincies, landelijke GGD, beleidsmedewerkers van het ministerie van VROM en de Meldkamer van VROM.
- Het RIVM houdt de informatie op teletekst p. 711 en 712 actueel. De meetgegevens zijn te vinden op www.lml.rivm.nl. (Deze gegevens zijn ongevalideerd. *Bij constatering van verhoogde concentraties op de website moeten deze altijd gecheckt worden bij het smogteam voor dat actie ondernomen wordt!*)
- Het RIVM verstuurt tevens een persbericht naar de landelijke media.
- Het RIVM stelt via een persbericht provincies, GGD, beleidsmedewerkers en Meldkamer VROM op de hoogte van de beëindiging van de smogalarmfase.

Meldkamer VROM

Vanuit de Meldkamer van VROM wordt het Beleidsondersteunend Team Milieu-incidenten (BOT-MI) geactiveerd om te beoordelen of de overschrijding van de alarmdrempel een zodanig karakter heeft dat er coördinatie tussen de betrokken overheden (provincies en overheidsinstanties op rijksniveau) noodzakelijk is. Daarnaast wordt er advies aan de provincies en de overige overheidsinstanties gegeven op basis waarvan deze maatregelen nemen en het publiek voorlichten.

Het BOT-MI beoordeelt de situatie en treedt met de betreffende provincie(s) in contact over de vraag of het BOT-MI een verdere rol kan vervullen in de situatie die is ontstaan.

Als er sprake is van een complexe situatie die om een gecoördineerd optreden van verschillende overheidsinstanties vraagt, wordt het Departementale Crisiscentrum (DCC) van het ministerie van VROM geoperationaliseerd. In dat geval zijn de adviezen van het BOT-MI niet alleen gericht op de betreffende provincie, maar ook op alle overige betrokken overheidsinstanties.

Provincie

Als het gaat om een ernstige smogsituatie als gevolg van een calamiteit (eigenlijk altijd van uit te gaan bij ernstige smog door SO₂ en NO₂) wordt overgestapt op het Provinciaal coördinatieplan voor bestrijding van rampen en zware ongevallen in de provincie Utrecht (april 2001). Momenteel wordt dit draaiboek grondig herzien. Naar verwachting is dit voorjaar 2004 operationeel.

4. Nazorg

Einde ernstige smog

Evenals het begin van een periode van ernstige smog wordt ook het einde van een ernstige smogperiode begeleid door een persbericht. Aan het einde van iedere ernstige smogperiode worden door de provincie alle betrokkenen hierover geïnformeerd. De persberichten worden verzonden naar dezelfde instanties als waar naar het oorspronkelijke persbericht is verzonden waarin melding werd gemaakt van het feit dat een ernstige smogperiode was ontstaan.

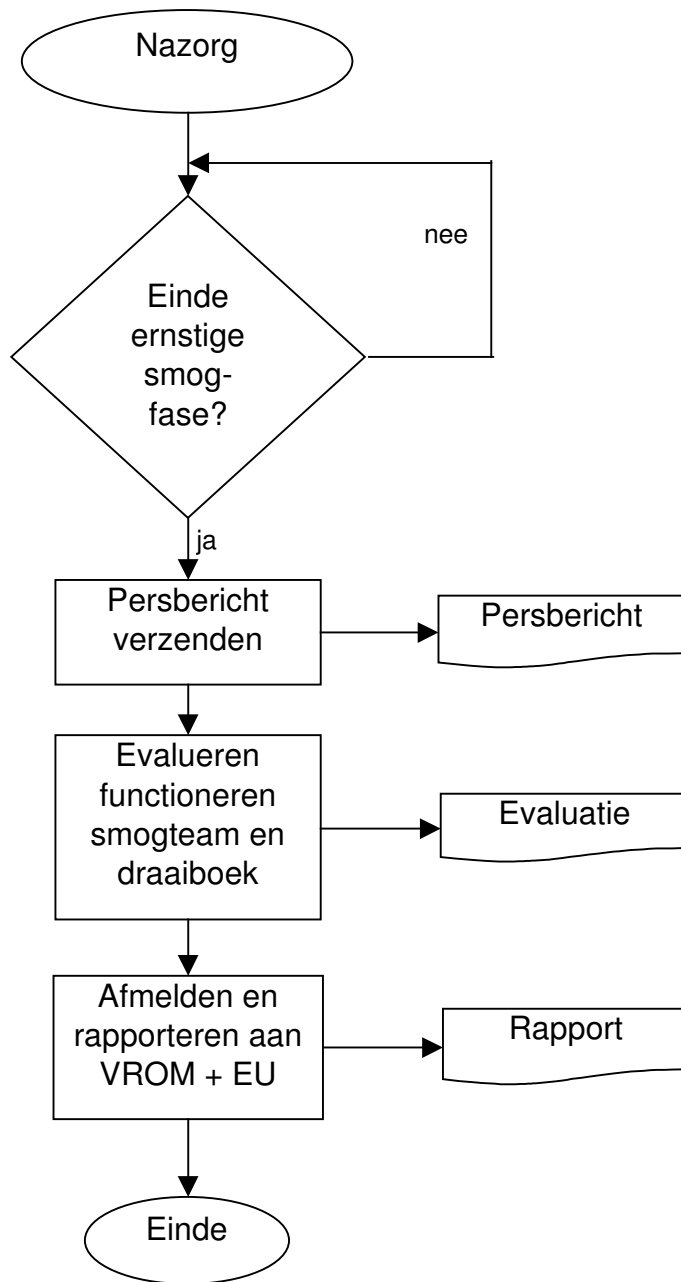
Evalueren smogteam en draaiboek

Iedere nieuwe fase waarin ernstige smog is opgetreden en is geëindigd levert informatie op die nuttig kan zijn voor volgende perioden. Het is daarom wenselijk dat na afloop van iedere periode waarin ernstige smog is opgetreden wordt nagegaan op welke wijze het smogteam heeft gefunctioneerd en of het onderliggende draaiboek voorzag in een behoefte.

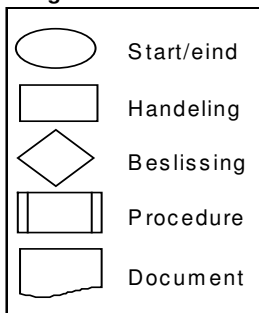
EU

Na afloop van iedere periode waarin ernstige smog is opgetreden dient de Europese Unie te worden geïnformeerd. Deze informatie moet gegevens bevatten over de hoogte en de duur van de periode van overschrijding en welke acties gedurende deze periode op touw zijn gezet. Deze informatie wordt door VROM aan de EU gerapporteerd. De rapportage van de provincie aan het ministerie van VROM bevat elementen van die uiteindelijke rapportage.

4.0 Nazorg (Geert Janssen)

Legenda

Deel 2: Achtergrondinformatie

1. Tekst Smogregeling 2001

1. Inleiding
2. Smog nader belicht en ingedeeld
  - 2.1 Wat is smog?
  - 2.2 Karakterisering smogsituaties
  - 2.3 Gezondheidseffecten
  - 2.4 Waar wordt er gemeten?
  - 2.5 Opzet smogregeling: informatievoorziening en maatregelen
3. Informatievoorziening
  - 3.1 Inleiding
  - 3.2 Gedragsadviezen
  - 3.3 Situaties met geen of geringe smog en matige smog
  - 3.4 Informatievoorziening bij ernstige smog
4. Maatregelen bij ernstige smog
  - 4.1 Algemeen
  - 4.2 Emissiebeperkende maatregelen niet doeltreffend voor ozon en fijn stof
  - 4.3 Maatregelen bij ernstige smog door SO₂ of NO₂
  - 4.4 Crisismanagement bij overschrijding alarmdrempels voor NO₂ en SO₂

2. Achtergrondinformatie over stoffen

Wat is smog?
Smog in de zomer
Smog in de winter
Ozon
Fijn stof
Stikstofdioxide
Zwavel dioxide

3. Gezondheid en gedragsadviezen

1. Tekst Smogregeling 2001 (Ministerie VROM, 2001)

VOORWOORD

Voor u ligt de gecombineerde uitgave van de smogregeling 2001 en het bijbehorende draaiboek met daarin de taken en verantwoordelijkheden van alle betrokken instanties. De smogregeling 2001 is vastgesteld in het overleg tussen het Directoraat-Generaal Milieubeheer, de Unie van Waterschappen, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (DUIV-overleg) op 22 juni 2000. De smogregeling geeft op nationaal niveau uitwerking aan de EG-richtlijn betreffende grenswaarden voor zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, zwevende deeltjes en lood in de lucht (richtlijn 1999/30/EG, PB L163/41, 29-6-1999) en implementeert de in de richtlijn opgenomen alarmdrempels voor NO₂ en SO₂. Daarnaast zijn de meeste recente inzichten op het gebied van gezondheidsrisico's bij het opstellen van de nieuwe regeling betrokken.

De smogregeling 2001 vervangt de bestaande smogregeling uit 1991 en treedt na publicatie in de Staatscourant in werking.

Het Draaiboek smogregeling 2001 geeft een handreiking aan betrokken overheden, waaronder in het bijzonder de provincies ten aanzien van de wijze waarop zij de nieuwe smogregeling in de eigen organisatie kunnen inbedden.

4 Inleiding

Aanleiding

De directe aanleiding voor het wijzigen van de smogregeling uit 1991 is dat de Europese Unie de richtlijn betreffende grenswaarden voor zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, zwevende deeltjes en lood in de lucht (richtlijn 1999/30/EG, PB L163/41, 29-6-1999) heeft vastgesteld. Dit is de eerste dochterrichtlijn onder de EU-kaderrichtlijn inzake de beoordeling en het beheer van de luchtkwaliteit (richtlijn 96/62/EG, PB nr. L 296/55, 21-11-1996). In de eerste dochterrichtlijn zijn eisen opgenomen met betrekking tot de stoffen stikstofdioxide (NO₂), zwaveldioxide (SO₂) en fijn stof die aanpassing van de smogregeling uit 1991 noodzakelijk maken. De nieuwe smogregeling is tevens de Nederlandse uitwerking van hetgeen is bepaald in artikel 7 van de kaderrichtlijn en artikel 8 van de eerste dochterrichtlijn waarin is aangegeven welke maatregelen er bij een (dreigende) overschrijding van de grenswaarde en de alarmdrempel genomen moeten worden.

In de EU is een richtlijn met eisen voor ozon in voorbereiding (derde dochterrichtlijn). Bij het opstellen van de smogregeling en de behandeling van de ozon-richtlijn in de EU is er voor gezorgd dat de inhoud van richtlijn en smogregeling op elkaar zijn afgestemd.

Uitgangspunten en hoofdlijnen

De nieuwe smogregeling combineert drie uitgangspunten:

1. voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de EU-regelgeving
2. gebaseerd zijn op de huidige wetenschappelijke inzichten met betrekking tot gezondheidseffecten
3. bereiken van een zo uniform mogelijke en eenvoudige indeling in smogsituaties.

Het resultaat is een nieuwe smogregeling die zich voor de vier stoffen SO₂, NO₂, ozon en fijn stof kenmerkt door twee sporen.

Het belangrijkste spoor is voorlichting. In alle situaties geldt een basisvoorlichting. De hoeveelheid informatie en de verspreiding van informatie wordt geïntensiveerd naarmate de smogsituatie ernstiger wordt.

Het andere spoor heeft betrekking op het wel of niet nemen van maatregelen ten tijde van een ernstige smogsituatie. Tijdelijke maatregelen voor vermindering van ozon en fijn stof zijn nauwelijks effectief en zullen om deze reden niet worden genomen. De kans dat de alarmdrempel voor SO₂ of NO₂ wordt overschreden is zeer klein en als het gebeurt is er een oorzaak waarbij door middel van crisismanagement op nationale schaal de informatievoorziening als tijdelijke maatregelen gecoördineerd moet worden.

Datum in werking treding

De smogregeling treedt na publicatie in de Staatscourant in werking.

Vorbereiding

De smogregeling is voorbereid door een projectgroep onder voorzitterschap van de directie Lokale Milieukwaliteit en Verkeer van het Ministerie van VROM met actieve deelname van de provincie Zuid-Holland, het RIVM, de GGD Rotterdam, de Inspectie Milieuhygiëne, de Inspectie Volksgezondheid, de DCMR en het Nederlands Astma Fonds.

De regeling is op 22 juni 2000 vastgesteld in het bestuurlijk overleg tussen het Directoraat-Generaal Milieubeheer, de Unie van Waterschappen, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (DUIV-overleg).

Leeswijzer

In de smogregeling 2001 wordt in hoofdstuk 2 aandacht besteed aan de indeling van de smogsituaties, de gezondheidseffecten van smog en de meetpunten voor vaststelling van de smogsituatie. Daarna wordt in de hoofdstukken 3 en 4 uiteengezet welke acties en maatregelen

ingezet worden bij de verschillende smogsituaties. Allereerst wordt in hoofdstuk 3 aandacht besteed aan de informatievoorziening richting publiek en maatschappelijke organisaties, waarbij onderscheid is gemaakt tussen de reguliere informatievoorziening over de smogsituatie onafhankelijk van de ernst van de smogsituatie en de informatievoorziening ten tijde van een matige en ernstige smog. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de acties die ondernomen zullen worden wanneer een ernstige smogsituatie zich voordoet.

5 Smog nader belicht en ingedeeld

5.1 Wat is smog?

Smog is tijdelijk verhoogde verontreinigde omgevingslucht met nadelige gevolgen voor de gezondheid van de mens. De stoffen die gelden als de belangrijke indicatoren van smog zijn zwaveldioxide (SO₂), stikstofdioxide (NO₂), ozon en fijn stof (PM₁₀). Dit zijn de stoffen waar de smogregeling betrekking op heeft. SO₂ ontstaat voornamelijk door het gebruik van zwavelhoudende brandstoffen. NO₂ komt vrij bij tal van verbrandingsprocessen en soms ook als procesemissie in de industrie. De belangrijkste NO₂-bron is het verkeer, gevolgd door de grote stookinstallaties voor energieopwekking en in de industrie. Ook in de huishoudens en in de glastuinbouw komt NO₂ vrij. Ozon (O₃) wordt niet rechtstreeks in de atmosfeer gebracht, maar wordt onder zomerse omstandigheden en onder invloed van zonlicht gevormd uit NO₂ en vluchtige koolwaterstoffen. Fijn stof (PM₁₀) is een verontreiniging die zowel in de winter als in de zomer voorkomt. Onderscheid wordt gemaakt in *primair* fijn stof dat als zodanig door tal van bronnen in de atmosfeer wordt gebracht (industrie, verkeer, landbouw) en *secundair* fijn stof dat het resultaat is van deeltjesvorming uit onder andere SO₂, NO₂ en ammoniak (NH₃). Voor de stoffen NO₂, SO₂ en ozon wordt de luchtkwaliteit vastgesteld op basis van een *uurgemiddelde* concentraties. Voor fijn stof (PM₁₀) vindt de vaststelling plaats op basis van de *daggemiddelde* concentratie.

Perioden van smog, zgn. smogepisoden, waarbij sprake is van tijdelijke significante verhogingen van de concentraties luchtverontreiniging - met name van ozon, NO₂ en SO₂ - zijn meestal een gevolg van ongunstige meteorologische omstandigheden; soms in combinatie met een tijdelijke verhoging van de uitstoot van schadelijke stoffen. Verhoogde concentraties van fijn stof zijn ook gecorreleerd met specifieke meteorologische omstandigheden, maar het verband is minder sterk.

5.2 Karakterisering van de smogsituaties

In deze smogregeling worden drie smogsituaties onderscheiden: *geen of geringe smog*, *matige smog* en *ernstige smog*. Het uitgangspunt voor deze driedeling wordt gevormd door de grenswaarden en de alarmdrempels zoals deze op grond van de EU-richtlijnen gelden voor de betreffende stoffen.

De situatie waarin een concentratie zich onder de grenswaarde bevindt laat zich omschrijven als *geen of geringe smog*.

De situatie waarin een concentratie zich tussen grenswaarde en alarmdrempel bevindt laat zich omschrijven als *matige smog*. Bij overschrijding van een grenswaarde eist de eerste EU-dochterrichtlijn dat een lidstaat op een actieve manier informatie verspreidt over de geconstateerde situatie vanuit de gedachte dat de dan heersende niveaus hiertoe aanleiding geven.

De situatie waarin een concentratie boven de alarmdrempel ligt laat zich omschrijven als *ernstige smog*. De alarmdrempel is het niveau waarboven door kortstondige blootstelling zodanige risico's voor de gezondheid van de mens optreden dat bij overschrijding er zo spoedig mogelijk doeltreffende maatregelen moeten worden genomen.

Voor de stoffen NO₂ en SO₂, waarvoor alarmdrempels zijn geformuleerd, gaat het om overschrijding van de *uurgemiddelde concentraties* gedurende *drie opeenvolgende uren*. De EU-dochterrichtlijn geeft geen alarmdrempel voor fijn stof (PM₁₀), omdat een dergelijke drempel niet past bij de gezondheidseffecten die fijn stofconcentraties veroorzaken. Met het oog op voorlichting over de luchtkwaliteitssituatie wordt het echter wenselijk geacht om ook voor fijn stof de luchtkwaliteitssituatie te karakteriseren. Om te komen tot een zo uniform mogelijke systematiek, is er voor gekozen om de overgang tussen *matige smog* en *ernstige smog* voor fijn stof bij een daggemiddelde waarde van 200 µg/m³ te leggen. Deze overgangswaarde is echter geen alarmdrempel en ook niet zo bedoeld. Het overschrijden van deze overgangswaarde heeft geen implicaties voor het toepassen van maatregelen. Bij overschrijding van 200 µg/m³ als daggemiddelde is er sprake van een uitzonderlijk slechte luchtkwaliteit. Een dergelijk niveau kan gedurende enkele dagen per jaar optreden. Een concentratiedrempel waarboven direct maatregelen moeten worden genomen om nadelige gezondheidseffecten tegen te gaan, is voor fijn stof niet te geven. Zowel lage als hoge fijn stofconcentraties geven nadelige gezondheidseffecten. Wel geldt dat hogere fijnstofconcentraties schadelijker zijn voor de gezondheid, maar de totale omvang van de risico's voor de bevolking wordt in grote mate bepaald door langdurige blootstelling aan relatief lage niveaus.

Tabel 1: Karakterisering van de smogsituaties.

(Concentraties in microgram per kubieke meter (µg/m³))

		geen of geringe smog	matige smog	ernstige smog
Ozon	(uurgemiddelde)	<180	180-240	>240
Zwavel dioxide	(uurgemiddelde)	<350	350-500	>500 ¹⁾
Stikstofdioxide	(uurgemiddelde)	<200	200-400	>400 ¹⁾
Fijn stof (PM₁₀)	(daggemiddelde)	<50	50-200	>200

1) overschrijding van de uurgemiddelde concentratie gedurende drie opeenvolgende uren

De drie genoemde smogsituaties kunnen zich in principe in alle jaargetijden voordoen. Vanwege de verschillende meteorologische omstandigheden in het zomer- en winterhalfjaar zal het in de praktijk veelal zo zijn dat in het zomerhalfjaar de grenswaarden voor ozon, NO₂ en fijn stof en in het winterhalfjaar de grenswaarden voor NO₂, SO₂ en fijn stof overschreden kunnen worden. In de afgelopen decennia is de concentratie SO₂ echter zodanig afgenomen dat het te verwachten is dat *ernstige smog* veroorzaakt door deze stof zich niet meer zal voordoen. De niveaus van de afgelopen jaren voor NO₂ leiden tot een overeenkomstige conclusie. De kans dat de alarmdrempels voor SO₂ en NO₂ worden overschreden zal, gelet op het nationale en internationale beleid terzake, bovendien eerder afnemen dan toenemen (zie ook paragraaf 4.3). Daarom wordt het optreden van een episode met *ernstige smog* door hoge SO₂ en/of NO₂-concentraties erg onwaarschijnlijk geacht.

Episodes met *ernstige smog* door ozon zijn minder zeldzaam. Op basis van de huidige concentraties mag worden verwacht dat *ernstige smog* door hoge ozonconcentraties enkele

dagen per jaar zal voorkomen. *Ernstige smog* door fijn stof zal zich niet vaak in het jaar voordoen, naar verwachting enkele dagen per jaar.

5.3 Gezondheidseffecten

De ernst van de smogsituatie wordt gerelateerd aan luchtkwaliteitsnormen, die door de EU of op nationaal niveau zijn vastgesteld om aan te geven welke concentraties luchtverontreiniging voor mens (en milieu) acceptabel geacht worden. Deze waarden zijn gebaseerd op de advieswaarden van de World Health Organization (WHO).

In zijn algemeenheid geldt dat de gezondheidseffecten toenemen naar mate de concentraties luchtverontreiniging ook hoger worden. De gevoeligheid voor luchtverontreiniging is echter niet voor iedereen gelijk en hangt bovendien af van de mate waarmee iemand inspanning verricht. Dit houdt in dat ook beneden de grenswaarden, dus in een situatie die in deze smogregeling is benoemd als *geen of geringe smog*, toch sprake kan zijn van gezondheidsklachten in een beperkt aantal individuele gevallen.

Bij een situatie met *matige smog* of *ernstige smog* zullen met name gevoelige mensen, zoals mensen met aandoeningen aan de luchtwegen, mensen met hart- en vaatziekten en mensen die zich zwaar inspannen in de buitenlucht, nadelige effecten kunnen ondervinden. De effecten waar het om gaat zijn: een toename van de luchtwegklachten, zoals hoesten en benauwdheid. In geval van smog door ozon horen ook irritatie van ogen, neus en keel en hoofdpijn tot het klachtenpatroon.

Bij *ernstige smog* doen de bovengenoemde effecten zich in sterkere mate voor bij de bovengenoemde risicogroepen en zijn er ook meer effecten bij een groter deel van de bevolking dan bij *matige smog*.

5.4 Waar wordt er gemeten?

De bewaking van de luchtkwaliteit ten behoeve van de smogregeling vindt plaats door middel van metingen op meetstations die onderdeel zijn van het Landelijke Meetnet Luchtkwaliteit (LML) dat wordt onderhouden door het RIVM. Conform de systematiek uit de EU-kader- en dochterrichtlijn t.a.v. luchtkwaliteit is Nederland voor de vaststelling van concentraties luchtverontreinigende stoffen ingedeeld in een aantal zones en is tevens een aantal agglomeraties aangewezen.

3 zones	
Noord-Nederland	(Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel en Flevoland)
Midden-Nederland	(Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland)
Zuid-Nederland	(Zeeland, Noord-Brabant en Limburg)
6 agglomeraties	
Amsterdam/Haarlem	Utrecht
Den Haag/Leiden	Eindhoven
Rotterdam/Dordrecht	Kerkrade/Heerlen

Het aantal meetpunten is afhankelijk van de te verwachten concentraties en het aantal inwoners in de betreffende zones en agglomeraties. In de Meetregeling luchtkwaliteit (Regeling van de Minister van VROM houdende vaststelling van de wijze van meten en berekenen van luchtkwaliteit ingevolge het Besluit luchtkwaliteit) worden de aantallen meetstations die minimaal noodzakelijk zijn conform EU-regelgeving vastgelegd.

Voor de toetsing of de grenswaarden worden overschreden en matige smog wordt bereikt komen alle meetstations van het LML in aanmerking. Voor de toetsing of de alarmpremies worden overschreden en ernstige smog wordt bereikt worden alleen die stations van het LML gebruikt die representatief zijn voor de luchtkwaliteit in gebieden die ten minste 100 km² groot zijn.

5.5 Opzet smogregeling; informatievoorziening en maatregelen

De smogregeling is opgebouwd uit vier onderdelen:

- a. de reguliere informatievoorziening tijdens situaties met *geen of geringe smog*
- b. de aanvullende informatievoorziening in situaties met *matige smog*
- c. de informatievoorziening in situaties met *ernstige smog*
- d. maatregelen bij *ernstige smog*.

In hoofdstuk 3 is nader uitgewerkt hoe de informatievoorziening is georganiseerd zowel wat communicatiemiddelen als boodschap (i.c. gedragsadviezen) betreft. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op het wel of niet nemen van maatregelen bij *ernstige smog*.

Belangrijke uitvoerenden van deze smogregeling zijn het RIVM en de provincies. Bij de provinciale organisaties wordt gewerkt met zogenaamde smogdraaiboeken. De bestaande draaiboeken moeten worden aangepast aan de smogregeling 2001. Daartoe is door het Directoraat-Generaal Milieubeheer een nieuw Draaiboek Smogregeling 2001 opgesteld. Indien de provincies dit draaiboek als basis hanteren wordt bereikt dat de provinciale draaiboeken enerzijds uniform zijn op die punten waarop dat geboden is, en anderzijds voor alle andere punten juist toegesneden zijn op de specifieke situatie.

6 Informatievoorziening

6.1 Inleiding

Gedurende het gehele jaar wordt continu de luchtkwaliteitssituatie weergegeven op zowel NOS-Teletekst als de Internetsite van het RIVM. Daarbij zal de informatie op NOS-Teletekst beperkt blijven tot de vier stoffen die relevant zijn voor smog: NO₂, SO₂, fijn stof en ozon. Internet zal over veel meer luchtverontreinigende stoffen informatie verstrekken, maar zal via een aparte smogpagina duidelijk aangeven welke stoffen voor de smogproblematiek bepalend zijn. De betreffende pagina zal ook inzicht geven in de actuele smogsituatie en het verloop van de concentraties in de afgelopen periode. Daarnaast wordt in een specifieke publieksbrochure algemene informatie verstrekt, waarbij wordt ingegaan op risicogroepen en effecten op de gezondheid. Bij een situatie met *matige* of *ernstige smog* wordt de reguliere informatievoorziening uitgebreid. In paragraaf 3.3 wordt de informatievoorziening tijdens een situatie met *geen of geringe smog* en met *matige smog* nader uitgewerkt, in paragraaf 3.4 komt de informatievoorziening tijdens *ernstige smog* aan de orde.

6.2 Gedragsadviezen

Een belangrijk element in de voorlichting zijn de gedragsadviezen. Hierbij is het niet noodzakelijk dat er onderscheid wordt gemaakt tussen de situatie met *matige smog* en *ernstige smog*. Het verschil tussen beide smogsituaties is dat de effecten bij de risicogroepen in het algemeen iets sterker zullen zijn en dat tijdens *ernstige smog* een groter deel van de bevolking

nadelige effecten ondervindt, maar dit verschil vertaalt zich niet een differentiatie in gedragsadviezen.

Het algemene advies dat kan worden gegeven is dat mensen met aandoeningen van de luchtwegen of met hart- en vaatziekten (zware) lichamelijke inspanning moeten vermijden. Met betrekking tot een smogsituatie met ozon kan daar nog aan toe worden gevoegd dat de ozonconcentratie in de middag en de vroege avond vaak het hoogst is. Dat zijn voor deze stof de belangrijkste momenten om de zware inspanning te vermijden.

Voorts zal worden geadviseerd om de huisarts te raadplegen bij vragen over (onbekende) klachten.

6.3 Situaties met geen of geringe smog en matige smog

Er is altijd basisinformatie beschikbaar via NOS-Teletekst (pagina 711) en de Internetsite van het RIVM (www.lml.rivm.nl). Deze basisinformatie wordt uitgebreid naarmate de smogsituatie ernstiger wordt. Daarnaast wordt een algemene publieksbrochure over de luchtkwaliteit uitgegeven waarin ook deze smogregeling wordt uitgelegd en toegelicht.

NOS-Teletekst

NOS-Teletekst is een toegankelijk medium voor een breed publiek. Al lange tijd heeft NOS-Teletekst zich bewezen als een betrouwbare en laagdrempelige smog-informatiebron niet alleen voor risicogroepen, maar voor de gehele Nederlandse bevolking en (milieu-)organisaties met interesse voor luchtverontreiniging in het algemeen en smog in het bijzonder. NOS-Teletekst zal gebruikt worden voor het op continue basis verstrekken van actuele informatie over de algemene luchtkwaliteit voor de stoffen SO₂, NO₂, fijn stof en ozon.

Vanwege de beperkte ruimte op NOS-Teletekst kan alleen een globaal overzicht met beknopte achtergrondinformatie en enkele verwijzingen gegeven worden. Op NOS-Teletekst staan twee pagina's ter beschikking: pagina 711 en pagina 712.

NOS Teletekst - pagina 711

Pagina 711 geeft actuele informatie over de luchtkwaliteit.

Wanneer de concentraties zich voor alle stoffen onder de grenswaarden bevinden zal de pagina slechts twee subpagina's weergeven. In ieder geval wordt een staafdiagram weergegeven met de vier stoffen en de mate van luchtverontreiniging. Hierdoor kan een snel overzicht worden gegeven van de smogsituatie, waarbij onderscheid wordt gemaakt in *geen of geringe, matige en ernstige smog*.

Wanneer bij één of meer van de stoffen de grenswaarde wordt overschreden en er dus sprake is van *matige smog* (of *ernstige smog*), wordt voor de betreffende stof(fen) een extra subpagina toegevoegd. Deze aanvullende pagina geeft een tabel waarin voor 3 zones (Noord-, Midden- en Zuid-Nederland) en 6 stedelijke gebieden/agglomeraties (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven en Kerkrade/Heerlen) in Nederland de geconstateerde concentraties zijn afgebeeld.

NOS Teletekst - pagina 712

Deze pagina wordt - in geval van *matige* en *ernstige smog* - gebruikt voor informatie over de stof(fen) die *matige* of *ernstige smog* hebben veroorzaakt en achtergrondinformatie; een toelichting op de actuele situatie, de gepresenteerde verwachtingen, het ontstaan van smog, de risicogroepen, de gezondheidsinformatie, gedragsadviezen en verwijzingen naar onder meer het Nederlands Astma Fonds en het RIVM.

Internet

Internet is als middel voor informatievoorziening sterk in opkomst. Een steeds grotere groep Nederlanders maakt van dit medium gebruik. De Internetwebsite die door het RIVM onderhouden wordt (www.lml.rivm.nl) biedt vele mogelijkheden en zal een grote hoeveelheid informatie weergeven die ook met grote regelmaat wordt geactualiseerd. Deze website geeft in ieder geval een totaaloverzicht van de actuele luchtkwaliteitsituatie voor de 'smogstoffen' en een overzicht van trends ten aanzien van de luchtkwaliteit.

Luchtkwaliteitsbrochure

De luchtkwaliteitsbrochure is bedoeld voor risicogroepen ten aanzien van luchtverontreiniging en voor alle overige burgers met vragen over dit onderwerp en bevat achtergrondinformatie over luchtkwaliteit in het algemeen en smog in het bijzonder. De nieuwe brochure vervangt de bestaande brochure "Smog en uw gezondheid". De brochure geeft onder meer uitleg over de mogelijke smogsituaties en de daaraan gerelateerde (gezondheids)effecten. Daarnaast worden adviezen gegeven over de eigen mogelijkheden om de effecten te beperken.

6.4 Informatievoorziening bij ernstige smog

In het geval er sprake is van een episode met *ernstige smog* worden het publiek en maatschappelijke (milieu-)organisaties actief geïnformeerd over de effecten van de actuele luchtverontreiniging op de gezondheid en over eventuele gedragsadviezen. Het 'actief informeren' houdt in dat de provincies en het RIVM - gebruikmakend van verschillende media - duidelijk en begrijpelijk communiceren over de ernst van de smogsituatie.

Bij het informeren van de bevolking en maatschappelijke organisaties wordt met name veel aandacht gegeven aan de gezondheidseffecten en aan mogelijke gedragsadviezen. Daarnaast zal de informatievoorziening - mede op basis van de Europese regelgeving - gegevens bevatten over:

- datum, tijdstip, plaats en reden van de overschrijding;
- prognoses t.a.v. de ontwikkeling van de concentratie, het betrokken gebied van overschrijding en de duur van de overschrijding.

De gezondheidsinformatie die richting publiek en maatschappelijke organisaties verspreid wordt gaat in op de relevante risicogroepen ten aanzien van de stoffen NO₂, SO₂, ozon en fijn stof en op de klachten die er bij bepaalde concentraties luchtverontreiniging op kunnen treden.

Gezondheidsinformatie en gedragsadviezen worden verwerkt in de actieve informatievoorziening richting GGD'en en provincies en worden tevens opgenomen in de persberichten. Daarnaast krijgt de informatie een plek bij de reguliere informatievoorziening, te weten op NOS-TeleTekst, Internet en in de brochure "Luchtverontreiniging en uw gezondheid".

In een episode met *ernstige smog* geeft het RIVM een persbericht uit. Het persbericht zal ingaan op de constatering van een ernstige smogsituatie, de gezondheidsinformatie en gedragsadviezen en geeft een verwijzing naar bronnen voor verdere informatie. Het persbericht gaat in op de ernstige smogsituatie die zich voordoet, waarbij het persbericht 'stofspecifiek' zal zijn. Het persbericht wordt verstuurd naar het ANP waardoor alle landelijke en regionale kranten er toegang toe krijgen. Daarnaast verstuurt het RIVM het persbericht aan alle provincies en aan GGD-Nederland. De provincies informeren vervolgens op eigen wijze de bevolking en/of specifieke bevolkingsgroepen en de eerstelijnsgezondheidszorg en zijn daarnaast bereikbaar voor het beantwoorden van vragen.

De GGD-Nederland informeert de regionale en gemeentelijke GGD'en, zodat deze ook op de hoogte zijn van de situatie van *ernstige smog*. Instanties en organisaties zoals regionale en gemeentelijke GGD'en en het Nederlands Astma Fonds kunnen op eigen initiatief overgaan tot het actief verstrekken van informatie.

7 Maatregelen bij ernstige smog

7.1 Algemeen

De bestrijding van smog wordt voornamelijk vormgegeven door middel van structurele maatregelen, waarmee de algehele luchtkwaliteit in Nederland zodanig verbeterd wordt dat *ernstige smog* ook bij uitzonderlijke omstandigheden vrijwel niet meer optreedt. Voor SO₂ en NO₂ is deze situatie bereikt. Voor ozon en voor fijn stof is dit nog niet het geval. Het generieke verzuringsbeleid zoals dat in Europees verband wordt uitgevoerd, zal er echter wel toe leiden dat de frequentie en de duur van episoden met *ernstige smog* veroorzaakt door fijn stof en ozon de komende jaren zal dalen.

Voor de vier indicatorstoffen voor smog (NO₂, SO₂, fijn stof en ozon) is een noodzakelijk verschil gemaakt in de benadering ten aanzien van de overgang tussen *matige smog* en *ernstige smog*. Voor NO₂ en SO₂ zijn de in de EU-richtlijn vastgelegde alarmprempels van toepassing. Overschrijding van een alarmprempel brengt als consequenties met zich mee dat uitvoering moet worden gegeven aan een actieplan en het nemen van tijdelijke maatregelen. Het omslagpunt voor fijn stof van *matige* naar *ernstige smog* is echter niet een door de EU geformuleerde alarmprempel. Deze overgangswaarde wordt uitsluitend gehanteerd om de informatievoorziening richting het publiek congruent te maken (zie paragraaf 1.2). Indien de gekozen waarde wordt overschreden wordt wel de informatievoorziening geïntensiveerd, maar er is geen koppeling met het nemen van tijdelijke maatregelen. Dit laatste wordt door de EU niet gevraagd en wordt ook niet effectief geacht. Voor ozon wordt de systematiek van de smogregeling 1991 doorgetrokken, in afwachting van nieuwe Europese regelgeving, waarbij *ernstige smog* aanleiding geeft tot intensivering van de informatievoorziening richting het publiek en maatschappelijke organisaties.

De provincies zijn, overeenkomstig artikel 48 e.v. van de Wet inzake de Luchtverontreiniging en art. 5 van het Besluit uitvoering EG-kaderrichtlijn luchtkwaliteit, bevoegd tot het nemen van tijdelijke emissiebeperkende maatregelen en tot het informeren van het publiek. Ook het Rijk heeft ter zake een eigen verantwoordelijkheid op basis van de Wet Milieubeheer en de Gezondheidswet. Deze nieuwe Smogregeling 2001 sluit aan de bij de bestaande bevoegdheidsverdeling. Indien aard en omvang van de problematiek hiertoe aanleiding geven, hetgeen naar verwachting voor deze uitzonderlijke situatie het geval zal zijn, vindt opschaling plaats van coördinatie en de informatievoorziening.

7.2 Emissiebeperkende maatregelen niet doeltreffend voor ozon en fijn stof

Voor ozon wordt de benadering zoals deze is vastgelegd in de smogregeling 1991 gehandhaafd. Deze benadering bestaat er in dat bij ernstige smog door ozon de bevolking en maatschappelijke organisaties geïnformeerd worden over de ontstane situatie en dat er in beginsel geen tijdelijke emissiebeperkende maatregelen worden genomen.

Tijdens de voorbereiding van de smogregeling uit 1991 is al geconcludeerd dat het treffen van tijdelijke emissiebeperkende maatregelen bij de industrie en/of het wegverkeer tijdens zomersmog slechts een zeer beperkt effect heeft op de ozonniveaus. Deze conclusies zijn onder andere terug te vinden in de adviezen van de Gezondheidsraad (14 december 1990) en de Centrale Raad van de Milieuhygiëne (21 februari 1991) en vastgelegd in de notitie "Tijdelijke maatregelen bij smog (TK 1989-1990, 21234, nr. 3) en de smogregeling uit 1991.

Het RIVM-rapport "Wintersmog en verkeersmaatregelen, effecten op luchtkwaliteit en gezondheid" (maart 1999, rapportnr. 650010012) geeft aan dat wegverkeersmaatregelen tijdens een smogperiode voor PM₁₀-concentraties en SO₂-concentraties een marginaal effect en voor NO₂ en zwarte rook een gering effect hebben. Slechts een marginaal deel van de ernstige acute

gezondheidseffecten tijdens een extreme dag kunnen aan lokale verkeersemisies toe geschreven worden. Met andere woorden: tijdelijke maatregelen hebben in het geval van smog door fijn stof en ozon weinig rendement, terwijl ze wel zeer ingrijpend zouden zijn. Om deze reden maken tijdelijke maatregelen tijdens een episode met *ernstige smog* door ozon of fijn stof opnieuw geen deel uit van de herziene smogregeling.

7.3 Maatregelen bij ernstige smog door SO₂ of NO₂

De kans op *ernstige smog* door te hoge NO₂- of SO₂-concentraties is uiterst miniem. Desalniettemin is iets dergelijks onder zeer uitzonderlijke omstandigheden, bijvoorbeeld een calamiteit, toch niet geheel uit te sluiten.

Het ligt niet voor de hand om voor een dergelijke uitzonderlijke, specifieke situatie in deze smogregeling algemeen beleid neer te leggen.

Kans op overschrijding alarmdrempel SO₂ of NO₂ uiterst klein

De stelling dat de kans op overschrijding van de alarmdrempels voor SO₂ (500 µg/m³) en NO₂ (400 µg/m³) uiterst klein is, is onderbouwd met een nadere analyse van de meetresultaten van het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit en de meetstations van de DCMR in het Rijnmondgebied. In de analyse zijn alle meetgegevens vanaf 1988 betrokken.

SO₂

Overschrijding van de alarmdrempel voor SO₂ heeft zich gedurende deze periode weliswaar op een beperkte set van meetstations van het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit voorgedaan, maar dan steeds korter dan de voorgeschreven 3 uren. De betreffende stations liggen alle bovendien in de (directe) nabijheid of te midden van industriële bronnen, waardoor de ruimtelijke representativiteit van de overschrijding hoogst waarschijnlijk kleiner is dan 10 x 10 km (deze eis stelt de EU als minimum voor de alarmdrempel). Dit is ook het geval bij de DCMR-stations waar 3 uur durende overschrijdingen na 1988 ook niet meer zijn voorgekomen. De algemene tendens in de SO₂-concentraties is bovendien dalend. Samengevat kan worden gesteld dat er sinds 1988 geen ernstige smog door SO₂ is opgetreden.

NO₂

In 1990 heeft zich een overschrijding van de alarmdrempel voorgedaan op een meetstation in Utrecht dat zeer zwaar door het verkeer wordt belast. Door structurele verkeersbeperkende maatregelen die in 1997 zijn ingevoerd, is de kans op overschrijding bij dit meetpunt sterk verminderd. In 1994 vonden overschrijdingen plaats op twee meetstations in Eindhoven tijdens perioden met zomersmog met ozonconcentraties boven 180 µg/m³. Op 13 juli 1994 zijn gedurende 3 opeenvolgende uren NO₂-concentraties boven 400 µg/m³ gemeten, op een van deze uren is ook op een ander station een waarde boven de alarmdrempel gemeten. Voor beide situaties geldt evenwel dat de overschrijdingen slechts binnen een beperkte ruimteschaal optraden en dus niet binnen de EU-definitie vallen voor representativiteit voor een oppervlak van 10 x 10 km. De meetcijfers van de DCMR laten zien dat in de jaren '80 nog wel duidelijke overschrijdingen van de alarmdrempels optraden, maar dat deze na 1992 niet meer zijn opgetreden. Ook hier lijkt de ruimtelijke representativiteit beperkter dan het EU-criterium.

Dergelijke situaties vragen om een gerichte oplossing als resultaat van het in werking treden van een landelijke crisisregeling, die er toe strekt om ingeval de alarmdrempels voor SO₂ en NO₂ worden overschreden, op een gecoördineerde wijze de vereiste maatregelen te nemen en het publiek adequaat te informeren. Met dit deel van de smogregeling wordt uitvoering gegeven aan artikel 7.3 en artikel 10 van de (kader)richtlijn luchtkwaliteit (96/62/EG van 27 september 1996) op basis van de alarmdrempels voor SO₂ en NO₂ die worden gegeven in de (dochter)richtlijn 1999/30/EG van 22 april 1999.

7.4 Crisismanagement bij overschrijding alarmdrempels voor NO₂ en SO₂

Het crisismanagement bestaat uit twee fasen, de *beoordelingsfase* en de *actieve fase*, die vooraf wordt gegaan door een technische validatie van de meetgegevens. Hoewel er door het RIVM zo nauwkeurig mogelijk gemeten wordt, blijkt in de praktijk dat er toch wel eens (hoge) waarden worden opgetekend die niet overeenkomen met de werkelijke luchtkwaliteit ter plaatse. Dit kan allerlei oorzaken hebben (fysische, technische, elektronische). Dit gegeven onderstreept de noodzaak om iedere overschrijding van de alarmdrempel te beoordelen op validiteit. Deze validatie wordt uitgevoerd door het RIVM.

Beoordelingsfase

Indien na de technische validatie blijkt dat de alarmdrempel inderdaad overschreden is, treedt de zogenaamde *beoordelingsfase* in werking, waarbij zowel de Meldkamer van VROM als de provincies door het RIVM op de hoogte worden gesteld van de ontstane situatie. Vanuit de Meldkamer van VROM wordt het Beleidsondersteunend Team Milieu-incidenten (BOT-MI) geactiveerd om te beoordelen of de overschrijding van de alarmdrempel een zodanig karakter heeft dat er coördinatie tussen de betrokken overheden (provincies en overheidsinstanties op rijksniveau) noodzakelijk is. Daarnaast wordt er advies aan de provincies en de overige overheidsinstanties gegeven op basis waarvan deze maatregelen nemen en het publiek voorlichten. Het BOT-MI beoordeelt de situatie en treedt met de betreffende provincie(s) in contact over de vraag of het BOT-MI een verdere rol kan vervullen in de situatie die is ontstaan. Indien er sprake is van een complexe situatie die om een gecoördineerd optreden van verschillende overheidsinstanties vraagt, wordt het Departementale Crisiscentrum (DCC) van het Ministerie van VROM geoperationaliseerd. In dat geval zijn de adviezen van de het BOT-MI niet alleen gericht op de betreffende provincie, maar (vanzelfsprekend) ook op alle overige betrokken overheidsinstanties.

BOT-MI

Het Beleidsteam Ondersteunend Team Milieu-incidenten (BOT-MI) functioneert onder verantwoordelijkheid van de Hoofdinspecteur Milieuhygiëne en bestaat uit milieu- en volksgezondheidsdeskundigen. Ieder lid van het BOT-MI is afgevaardigde van zijn of haar kennisinstituut dat taken heeft op het gebied van het in kaart brengen van de situatie, het beoordelen van de mogelijke gevolgen voor de volksgezondheid en milieu en advisering over hoe het beste kan worden omgegaan met de ontstane situatie. Het BOT-MI is opgericht om te komen tot een optimale beoordeling en behandeling van (dreigende) niet-nucleaire milieu-incidenten en haar mogelijke gevolgen. Het BOT-MI werkt volgens vaste procedures die zijn vastgelegd in het handboek BOT-MI. Het BOT-MI neemt de verantwoordelijkheid bij de bestrijding van milieu-incidenten niet over, maar zorgt met behulp van een communicatie-infrastructuur voor een snelle en adequate beoordeling van de situatie, die resulteert in adviezen aan de bestuursorganen die wel gemachtigd zijn tot het treffen van maatregelen.

Actieve fase

Het zal duidelijk zijn dat de emissiebeperkende maatregelen die de provincie of rijk zal moeten nemen, in relatie moeten staan met de beperking van de overschrijding van de luchtverontreiniging door SO₂ en NO₂. Daarbij moet worden bedacht dat de emissies van SO₂ en NO₂ door de zogenaamde gecontroleerde bronnen van zodanige omvang zijn dat deze vrijwel

zeker niet de oorzaak van het overschrijden van de alarmdrempel kunnen zijn. In geval er sprake is van een overschrijding van de alarmdrempel zal de oorzaak liggen bij een incident of ramp (bijvoorbeeld bij een brand in een raffinaderij of een grootschalige bosbrand). De meest voor de hand liggende maatregel bij dit soort incidenten of rampen om de luchtkwaliteit terug te brengen tot een veilig niveau, is om het incident, dan wel de ramp te bestrijden.

Indien het vooruitzicht is dat het beëindigen van de emissie door incident of ramp lang gaat duren, kunnen de betrokken overheden voor de afweging komen te staan of het reduceren van de emissies uit de gecontroleerde bronnen (verkeer en industrie) een wezenlijke bijdrage kan leveren aan het verlagen van de heersende luchtkwaliteitsniveaus. Bij dit besluit wordt ook meegewogen hoe groot deze bijdrage is, hoe lang het duurt voordat er resultaat is en welke neveneffecten dergelijke maatregelen hebben.

De provincie en het RIVM informeren het publiek over de gezondheidsrisico's mede op basis van het advies dat het BOT-MI hierover uitbrengt. De provincie informeert het publiek ook over de oorzaak, de eventuele maatregelen die worden genomen en over de verwachte duur van de overschrijding van de alarmdrempels, waarmee wordt voldaan aan de minimumvereisten ten aanzien van informatievoorziening opgenomen in artikel 8 van de dochterrichtlijn.

Na afloop melden aan EU

Iedere overschrijding van de alarmdrempel moet binnen 3 maanden na de overschrijding worden gerapporteerd aan de EU. Daarbij moet informatie worden gegeven over de hoogte en de duur van de overschrijding en welke maatregelen er zijn genomen. VROM verzorgt de rapportage over de overschrijding van de alarmdrempel aan de EU. Hierbij wordt VROM ondersteund door het RIVM en de betrokken provincies.

Deze regeling wordt aangehaald als: Smogregeling 2001

2. Achtergrondinformatie over stoffen

Wat is smog?

Van smog is sprake indien men te maken heeft met een periode van verhoogde luchtverontreiniging met mogelijk nadelige gevolgen voor de gezondheid van de mens. De stoffen die bij smog een rol spelen zijn vooral ozon (O₃) en fijn stof (PM₁₀) en in mindere mate stikstofdioxide (NO₂) en zwaveldioxide (SO₂).

Smog in de zomer

In de zomer bestaat smog doorgaans uit een mengsel van een groot aantal gassen zoals stikstofdioxide, vluchtige organische stoffen en ozon. Stikstofdioxide en vluchtige organische stoffen komen vrij bij de verbranding van brandstoffen in het verkeer, in de industrie en in huishoudens. Daarnaast komen vluchtige organische stoffen vrij door verdamping van oplosmiddelen die gebruikt worden in de industrie en in huishoudens (bijvoorbeeld uit verf en schoonmaakmiddelen). Als zonlicht inwerkt op stikstofdioxide en vluchtige organische stoffen ontstaat ozon.

Smog in de winter

In de winter bestaat smog uit een mengsel van gassen en fijn stof. De belangrijkste stof bij smog in de winter is fijn stof. Vroeger speelde zwaveldioxide nog een rol bij smog in de winter, maar van de huidige lage concentraties zwaveldioxide is geen smog te verwachten. Fijn stof is een verzamelnaam voor allerlei kleine deeltjes in lucht, die gemakkelijk door de mens ingeademd kunnen worden. Het verkeer, bepaalde industrieën en elektriciteitscentrales (die stoken op kolen of olie) leveren een belangrijke bijdrage aan de concentratie fijn stof in de lucht in de vorm van dieselroet en vliegias. Smog met fijn stof kan overigens ook in andere seizoenen voorkomen.

Ozon

Ozon is een kleur- en reukloos gas. Ozon komt zowel voor in de bovenste lagen van de atmosfeer (tussen 15 en 50 km hoogte) als op leefniveau. Het ozon hoog in de atmosfeer vormt

daar een beschermend filter tegen schadelijk ultraviolet zonlicht. Teveel blootstelling van de mens aan ultraviolette straling kan tot huidkanker leiden. Juist waar we het ozon nodig hebben om de voor de mens schadelijke ultraviolette straling weg te filteren wordt het aangetast door gassen die vrijkomen uit isolatieschuim, koelvloeistof en reinigingsmiddelen ("gat in de ozonlaag").

Het ozon dat zich op leefniveau vormt uit andere verontreinigende stoffen onder invloed van zonlicht kan schadelijk voor de gezondheid van de mens zijn. Vooral tijdens de zomermaanden komt ozon in verhoogde concentraties in de lucht voor. Smog door ozon doet zich vooral voor bij warm, stabiel zomerweer met veel zon en hoge temperaturen. Vaak is er dan sprake van een krachtig hogedrukgebied boven Centraal Europa. De hoeveelheid ozon in de lucht is in de middag en de vroege avond het hoogst. Behalve nadelige effecten op de gezondheid van mensen kan ozon ook schadelijke effecten hebben op de vegetatie.

Fijn stof

De term fijn stof omvat zowel vaste deeltjes als vloeibare deeltjes in de lucht. Vele menselijke en natuurlijke bronnen produceren fijn stof. De belangrijkste bronnen van fijn stof zijn alle vormen van verbranding (uitlaatgassen van auto's, elektriciteitscentrales, houtverbranding, e.d.) en industriële activiteiten. Natuurlijke bronnen van fijn stof zijn bijvoorbeeld woestijnstof en verneveld zeezout. Soms ontstaat fijn stof door reacties in de lucht tussen verschillende stoffen. De stofdeeltjes komen in verschillende grootte in de lucht voor. Deeltjes die kleiner zijn dan 10 micrometer (een honderdste deel van een millimeter) vormen het grootste risico voor de gezondheid. Dat komt omdat ze diep ingeademd kunnen worden en zich kunnen verzamelen in de diepere luchtwegen, zoals de longblaasjes. Eigenlijk worden we constant aan fijn stof blootgesteld. De samenstelling en de hoeveelheid fijn stof bepalen het uiteindelijke gezondheidsrisico.

Stikstofdioxide

Stikstofdioxide is een roodbruin gas. Eenmaal gevormd reageert stikstofdioxide met andere luchtverontreinigende stoffen. Uiteindelijk kan hierbij ozon gevormd worden. De voornaamste bronnen van stikstofdioxide zijn het wegverkeer, ruimteverwarming en energiecentrales. In de stad is de bijdrage van het verkeer de belangrijkste. Het is mogelijk dat in zeer drukke verkeerssituaties de grenswaarde voor stikstofdioxide overschreden wordt.

Zwavel dioxide

Zwavel dioxide is een kleurloos gas met een stekende geur. Het ontstaat bij het verbranden van zwavelhoudende brandstoffen zoals kolen en olie, waaronder dieselolie. Maar ook kan het ontstaan bij het smelten van metalen en andere industriële processen. De voornaamste bronnen zijn elektriciteitscentrales en industriële warmtevoorzieningen. De hoogste concentraties worden meestal gevonden in de buurt van grote industriële complexen. Ook vulkaanuitbarstingen gaan soms gepaard met een omvangrijke zwavel dioxide uitstoot. De meeste zwavel dioxide in Nederland is afkomstig uit het buitenland. Perioden met hoge zwavel dioxide concentraties komen in Nederland niet meer voor.

3. Gezondheid en Gedragsadviezen

<i>Situatie</i>	Gedragsadviezen
Geringe of matige smog	Geen gedragsadviezen nodig. Alleen zeer gevoelige mensen (mensen met chronische luchtwegaandoeningen zoals astma) kunnen soms klachten krijgen. Bij twijfel kunnen zij contact opnemen met hun huisarts of specialist.
Matige smog door NO ₂ SO ₂ Ozon	Bij matige smog kunnen gevoelige mensen (mensen met chronische luchtwegaandoeningen zoals astma, mensen met hart- en vaatziekten) als ook sommige gevoelige mensen die buiten sporten of zwaar lichamelijke arbeid verrichten beter niet actief zijn of ingeval van

Fijn stof	smog veroorzaakt door ozon alleen 's ochtends. Voor vragen kunnen zij terecht bij de GG&GD/GGD.
Ernstige smog door Ozon Fijn stof	Mensen met chronische luchtwegaandoeningen zoals astma, mensen met hart- en vaatziekten en ook mensen die sporten of ander zware lichamelijke inspanningen willen uitvoeren kunnen beter niet actief zijn of ingeval van smog veroorzaakt door ozon alleen 's ochtends. Zij kunnen terecht bij de GG&GD/GGD voor vragen. Bepaalde buitenevenementen worden afgeraden.
Ernstige smog door NO ₂ SO ₂	Afhankelijk van de ernst van de situatie, zullen de adviezen door de overheid via o.a. de pers bekend worden gemaakt.

Deel 3 : Communicatie en contact

1. Inhoud

2. Overzicht interne en externe betrokkenen

Tabel 1: Contactpersonen provincie

Tabel 2: Contactpersonen extern

Tabel 3: Regionale milieudiensten

Tabel 4: Omliggende provincies

Tabel 5: Diverse

Tabel 6: Adressen t.b.v. versturen persberichten ingeval van ernstige Smog

3. Actieve voorlichting bij ernstige smog door ozon / fijn stof

1. Het RIVM geeft een persbericht uit
2. Actieve informatievoorziening door de provincies en GGD'en
3. De provincies zijn bereikbaar voor het beantwoorden van vragen
4. Emissiebeperkende maatregelen niet doeltreffend voor ozon en fijn stof
5. Intrekking ernstige smogsituatie

3. Basisteksten persberichten

Lijst met adressen t.b.v. persberichten ingeval er ernstige smog in de Provincie Utrecht optreedt

1. Basistekst "Smog met hoge concentraties ozon"
2. Basistekst persbericht bij "Smog met hoge concentraties fijn stof"
3. Basistekst persbericht "Smog met hoge concentraties ozon en fijn stof"
4. Basistekst persbericht "Intrekking ernstige smogfase"

4. Vragen en antwoorden m.b.t. ernstige smog en tijdelijke maatregelen, augustus 2003 TK

Intern betrokkenen

Tabel 1: Contactpersonen provincie (versie 1 april 2004)

Organisatie	Taken	Naam	Telefoon	Buiten kantooruren	E-mail
Milieuspecialist smog	<ul style="list-style-type: none"> • Formeert na bericht RIVM over matige of ernstige smog het provinciale smogteam. • Volgt na bericht RIVM de ontwikkelingen op de RIVM website en adviseert het smogteam omtrent vervolgcities 	Geert Janssen	030-2583920	035-6090333/ 6090602	geert.janssen@provincie-utrecht.nl
Beleidsmedewerker luchtkwaliteit sector Stad en Milieu	<ul style="list-style-type: none"> • Lid smogteam • 1ste Vervanger Geert Janssen • Verantwoordelijk voor actualiteit Draaiboek Smog 	Jan de Rooij	030-2583352	0345 – 582216	jan.de.rooij@provincie-utrecht.nl
Beleidsmedewerker luchtkwaliteit sector strategie	<ul style="list-style-type: none"> • Lid smogteam • 2de vervangster Geert Janssen 	Sandra Hogenbirk	030-2583860		sandra.hogenbirk@provincie-utrecht.nl
Sectorhoofd Stad&Milieu	<ul style="list-style-type: none"> • Voorzitter smogteam • Verantwoordelijk voor werkzaamheden provincie in geval van smogperioden 	Herman Ruiter	030-2583628		herman.ruiter@provincie-utrecht.nl
Communicatieadviseur milieu	<ul style="list-style-type: none"> • Lid smogteam • Verantwoordelijk voor actualiteit informatie op website • Verantwoordelijk voor communicatie rondom smog 	Annemieke van Leeuwen	030-2583151		annemieke.van.leeuwen@provincie-utrecht.nl
Communicatiemedewerker(st)er Concerncommunicatie	<ul style="list-style-type: none"> • Lid uitgebreid smogteam • Verzorgt samen met communicatieadviseur milieu de communicatie in geval van ernstige smog. 	Marjolein Copier	030-2582460		Marjolein.copier@provincie-utrecht.nl
Piketambtenaar Kabinet	<ul style="list-style-type: none"> • Lid uitgebreid smogteam • Stelt de CvdK op de hoogte van ernstige smog. 	Secretariaat Frans Stafleu	030-2852491 030-2582249	06-53836827	frans.stafleu@provincie-utrecht.nl bas.thomas@provincie-

Organisatie	Taken	Naam	Telefoon	Buiten kantooruren	E-mail
		Bas Thomas	030-2582480		utrecht.nl
Milieuklachten-telefoon (procedurekamer)	<ul style="list-style-type: none"> Bij smogmelding, klachten, geeft de milieuklachten-telefoon dit door aan de milieuspecialist smog of vervanger Bij algemene vragen verwijzen naar informatiebronnen, bij klachten over gezondheid doorverwijzen naar GGD, huisarts, Caralijn; specifieke vragen doormelden aan smogspecialist. 	Irene van der Puijl	Milieuklachten-telefoon 0800-0225510 Irene van der Puijl: 030-2852624	0800-0225510	Irene.van.der.puijl@provincie-utrecht.nl
Commissaris van de Koningin	<ul style="list-style-type: none"> Geeft bij ernstige smog opdracht voor treffen maatregelen en voor verzending persberichten aan media en betrokken instanties Stelt bij ernstige smog door calamiteit het "rampenplan" in werking 	B. Staal	Secretariaat : 030-258 2448 / 2328		
Gedeputeerde Milieu		J. Binnekamp	Secretariaat : 030-258 3153		
Gedeputeerde Volksgezondheid		J.G.J. Kamp	Secretariaat : 030-2583638		

Extern betrokkenen

Tabel 2: Contactpersonen extern

Organisatie	Taken	Naam	Telefoon	Buiten kantooruren	E-mail
RIVM	<ul style="list-style-type: none"> Onderhoud landelijk meetnet luchtkwaliteit. Verantwoordelijk voor constateren wijziging in smogsituatie Zet gegevens op internet / NOS-teletekst Bij matige smog door NO₂ en SO₂ stuurt RIVM e-mail (= persbericht) naar provincies, GGD en beleidsmedewerkers bij VROM Bij ernstige smog stuurt RIVM e-mail (= persbericht) naar provincies, GGD, beleidsmedewerkers VROM en Meldkamer VROM RIVM-smogteam staat klaar voor vragen provincies en GGD, vragen van pers en publiek lopen via afdeling communicatie 	Smogteam: Hans Berkhout (coördinator) Piet de Vos Dick van Straalen	06-54640790 030-2743686	06-54640790	smogteam@rivm.nl
GG&GD, Utrecht Afd. medische milieukunde	<ul style="list-style-type: none"> Piket medisch milieukundige provincie Utrecht Beantwoordt vragen over gezondheid i.r.t. smog Lid uitgebreid smogteam 	Arts Mike Hady Marijke Nieuwenhuijs, sociaal verpleegkundige	030-2863330 030-2863515		mmk@utrecht.nl
GGD Eemland, Afd. medische milieukunde	<ul style="list-style-type: none"> Beantwoording vragen over gezondheid i.r.t. smog 	Arnout ten Haeff, arts			a.tenhaeff@ggdeemland.nl
GGD Midden Nederland Afd. medische milieukunde	<ul style="list-style-type: none"> Beantwoording vragen over gezondheid i.r.t. smog 	Geert Willem Krever, arts			Gkrever@ggdmn.nl
Brandweer Regio Utrecht	Contactpersoon voor provincie	Dhr. Gouw Meldkamer	030 – 2404461 030 - 2892714 (melding met iets lagere prioriteit dan		Am.gouw@brul.nl

Organisatie	Taken	Naam	Telefoon	Buiten kantooruren	E-mail
		Jan Vermeulen coördinator	via 112) 030-2867755		
Meldkamer VROM	Komt evt. in actie bij ernstige smog op basis van berichtgeving RIVM		070-3832425	070-3832425	
Inspectie Milieuhygiëne N-H, Flevoland en Utrecht		Postbus 1182, 2001 BD Haarlem	023-5150700 f: 023-5150777	023-3832425	

Tabel 3: Regionale milieudiensten

Regionale milieudiensten			
Bestuur Regio Utrecht	Postbus 14107, 3508 SE Utrecht	t: 030 – 2862525 f: 030 – 2862500	info@regioutrecht.nl
Milieudienst Noord-west Utrecht	Postbus 242, 3620 AE Breukelen	t: 0346 – 260600 f: 0346 – 260610	
Milieudienst Zuid-oost Utrecht	Postbus 461, 3700 AL Zeist	t: 030 – 6999500 f: 030 – 6999599	Info@milieudienstzou.nl
Gewest Eemland	Postbus 4000, 3800 EA Amersfoort	t: 033 – 4609100 f: 033 - 4609199	info@gewesteemland.nl

Tabel 4: Omliggende provincies

Omliggende provincies					
Noord-Holland	Milieubeheer & Bodemsanering/ geconsigneerd ambtenaar Milieu Informatie Punt	Peter van Houten	023-5143997 0800-6586734	0800-6586734	Houtenp@noord-holland.nl MIP@ noord-holland.nl
Zuid-Holland	Waakdienst bureau Beleidsanalyse, Lucht en Energie van afd. Milieu	Johan van Zalinge (contactpersoon)	Waakdienst : 06-5824 3785 Contactpersoon070-4416686	06-5824 3785	
Zuid-Holland		DCMR	010-2468000	010-473 3333	
Gelderland		Joop Hoekstra	026-3598751	026-3599999 (milieuklachten- centrale)	j.hoekstra@ prv.gelderland.nl
Flevoland		Milieu Klachten Telefoon	0320-265400	0320-265400	

Tabel 5: Diversen

Diversen					
Vrom distributiecentrum	(brochure smog)		0900-8052		
Caralijn / Astmafonds	Informatie over gezondheidsklachten en gedragsadviezen		0800-227 25 69		www.astmafonds.nl
Nationaal Coördinatie- centrum			070-3454400 17000-7878 (noodnet)		

Tabel 6: adressen t.b.v. versturen persberichten ingeval van ernstige smog

Achternaam	Tel. kant.	Fax kant.	Email	Mobiel	Straat	Postcode	Plaats
Abcoude gemeente	0294-280201	0294-284701	d.lith@abcoude.nl		Postbus 5	1930 AA	Abcoude
Amerongen gemeente	0343-469600	0343-457458	info@amerongen.nl		Postbus 1	3958 ZT	Amerongen
Amersfoort gemeente	033-4694318	033-4613094	looh@amersfoort.nl		Postbus 4000	3800 EA	Amersfoort
Amersfoortse Courant	033-4647228	030-4647251	redactieac@un.wegener.nl		Postbus43	3800 AA	Amersfoort
Amersfoortse Courant	033-4647226	033-4647251	redactieac@wumn.wegener.nl		Stadsring 2	3811 HR	Amersfoort
ANP redactie Utrecht	030-2231400	030-2231401	anp.utrecht@planet.nl	06-54904540	Postbus 10044	3505 AA	Utrecht
Baarn gemeente	035-5481658	035-5481794	arican-van-de.groep@baarn.nl		Postbus 1003	3740 BA	Baarn
Breukelen gemeente	0346-260938	0346-261010	anne-marie.bergervoet@breukelen.nl		Postbus 116	3620 AC	Breukelen
Bunnik gemeente	030-6594842	030-6570385	h.vd.heuvel@bunnik.nl		Postbus 5	3980 CA	Bunnik
Bunschoten	033-2991459	033-2987806	d.vantwillert@bunschoten-spakenburg.nl		Postbus 200	3750 GE	Bunschoten-Spakenburg
Spakenburg gemeente							
De Bilt gemeente	030-2289500	030-2289457	oppenraaijbb@debilt.nl		Postbus 300	3720 AH	De Bilt
De Gelderlander	0318-588240	0318-517772	redactie.veenendaal@gelderlander.nl	06-51597410	Postbus 792	3900 AT	Veenendaal
De Ronde Venen gemeente	0297-291796	0297-284281	c.fisser@rondevenen.nl		Postbus 250	3640 AG	De Ronde Venen
Doorn gemeente	0343-473154	0343-415760	voorlichting@gemeente-doorn.nl		Raadhuisplein 2	3941 JT	Doorn
Driebergen Rijsenburg gemeente	0343-525275	0343-514104	Postbus@driebergen.nl		Postbus 181	3970 AD	Driebergen-Rijsenburg
Eemnes gemeente	035-5390611	035-5390615	eemnes@eemnes.nl		Postbus 71	3755 ZH	Eemnes
Gooi en Eembode	035-6254545	035-6239515	gooi.en.eembode@chello.nl		Emmastraat 15	1211 NE	Hilversum
Gooi en Eemlander Eemnes	035-6477310	035-5264801	redactiesoest@hdc.nl		Voorbaan 7	*	Huizen
Gooi en Eemlander redactie Hilversum	035-6477000	035-64771008	redactie.nieuwsdienst@ge.hdc.nl		Seinstraat 14	1223 DA	Hilversum
Gooi en Eemlander redactie Soest	035-6477320	035-6026733	redactiesoest@hdc.nl		Postbus 3066	3760 DB	Soest
Houten gemeente	030-6392737	030-6392899	gerda.steenhuis@houten.nl		Postbus 30	3990 DA	Houten
IJsselstein gemeente	030-6861823	030-6884350	p.horsmans@ijsselstein.nl		Postbus 26	3400 AA	IJsselstein
Langejan, W.	030-6399368		w.langejan@un-ac.nl				
Leersum Gemeente	0343-459260	0343-453454	carolien.lamore@leersum.nl		Postbus 45	3956 ZR	Leersum
Leusden Gemeente	033-4961720	033-4961500	j.a.vanderwerf@Leusden.nl		Postbus 150	3830 AD	Leusden
Loenen Gemeente	0294-236278	0294-232236	gemeente@loenen.nl		Beek en Hoff	3632 BK	Loenen

Lopik Gemeente	0348-559993	0348-551588	gemeente@lopik.nl		Molendijk 34		
Maarn Gemeente	0343-449200	0343-441944	info@maarn.nl		Postbus 50	3410 CB	Lopik
Maarssen Gemeente	0346-594211	0346-594270	info@maarssen.nl		Postbus 54	3950 AB	Maarn
Marlet (correspondent Trouw)	0343-533508	0343-520418	marlet@xs4all.nl	06-55783024	Postbus 11	3600 AA	Maarssen
Montfoort Gemeente	0348-476400	0348-474214	mdekok@montfoort.nl		Postbus 23	3970 AA	Driebergen
Nieuwegein Gemeente	030-6071405	030-6045016	p.willemsen@nieuwegin.nl		Postbus 41	3417 ZG	Montfoort
Omroep Amersfoort	033 4541456	033 4541542	redactie@omroepamersfoort.nl		Postbus 1	3430 AA	Nieuwegein
Omroep Utrecht	030-2737007		redactie@omroep-utrecht.nl		Postbus 100	3800 AC	Amersfoort
Oudewater Gemeente	0348-566999	0348-566990	a.kromhout@oudewater.nl		Postbus 1012	3500 BA	Utrecht
Reformatorisch dagblad	055-5390222/024	055-5412288	regio@refdag.nl	06-53638140	Postbus 100	3420 DC	Oudewater
Regio correspondent midden Nederland NRC			chorus@nrc.nl		Postbus 670	7300 AR	Apeldoorn
Renswoude Gemeente	0318-578152	0318-578170	secretaris@renswoude.nl		Postbus 8	3927 ZL	Renswoude
Rhenen Gemeente	0317-682128	0317-617064	karin.borsje@rhenen.nl		Postbus 201	3910 AE	Rhenen
Rijn en Gouwe	0348-485915	0348-411760	redactiewoerden@rijnengouwe.nl		Postbus 2034	3440 DA	Woerden
RTV Utrecht	030 6935566		nieuws@rtvutrecht.nl		Postbus 66	3700 AR	Zeist
Soest Gemeente	035-6093450	035-6093689	haara@soest.nl		Postbus 2000	3760 CA	Soest
Telegraafcorrespondent	418513469		j.van.eck@tip.nl		Postbus 103	5310 AC	Zaltbommel
UN journalist GS	030-6399368		w.langejan@wumn.wegener.nl	06-27315470	Postbus 500	3990DM	Houten
Utrecht Gemeente	030-2861409	030-2861224	m.van.galen@utrecht.nl	06-25032732	Postbus 16200	3500 CE	Utrecht
Utrechts Nieuwsblad	030-6399344	030-6399476	nieuwsdienst.db@wumn.wegener.nl		Postbus 500	3990 DM	Houten
Veenendaal Gemeente	0318-538462	0318-51414	marie-jose.hemels@veenendaal.nl		Postbus 500	3990 DM	Houten
Vianen Gemeente	0347-369360	0347-374688	voorlichting@vianen.nl		Postbus 1100	3900 BC	Venendaal
Walsum van	030-2391330		utrecht@volkskrant.nl	06-52470021	Postbus 46	4130 EA	Vianen
Wijk bij Duurstede gemeente	0343-595535	0343-595599	ethie@wijkbijduurstede.nl		Postbus 97	3500 AB	Utrecht
Woerden Gemeente	0348-428911	0348-424108	jansen.g@woerden.nl		Postbus 83	3960 BB	Wijk bij Duurstede
Woudenberg gemeente	033-2869106	033-2869191	b.rebel@gemwoudenberg.nl		Blekerijlaan 14	3441 GA	Woerden
Zeist gemeente	030-6987911	030-6914944	k.versteeg@zeist.nl		Postbus 15	3930 EA	Woudenberg
					Postbus 513	3700 AM	Zeist

2. Actieve voorlichting bij ernstige smog door ozon / fijn stof

1. Het RIVM geeft een persbericht uit

In een episode met *ernstige smog* geeft het RIVM een persbericht uit. Het persbericht zal ingaan op de constatering van een ernstige smogsituatie, de gezondheidsinformatie en gedragsadviezen en geeft een verwijzing naar bronnen voor verdere informatie. Het bericht gaat in op de ernstige smogsituatie die zich voordoet, waarbij het persbericht ‘stofspecifiek’ zal zijn. Het persbericht wordt verstuurd naar het **ANP** waardoor alle landelijke en regionale kranten er toegang toe krijgen. Daarnaast verstuurt het RIVM het bericht aan alle **provincies** en aan de **GGD-Nederland**. Het bericht van het RIVM wordt ontvangen door de milieuspecialist smog (of zijn vervanger)

2. Actieve informatievoorziening door de provincies.

Bij ernstige smog door ozon en/of fijn stof informeert de provincie op actieve wijze de bevolking en/of specifieke bevolkingsgroepen en de tweedelijns gezondheidszorg.

De berichtgeving vanuit de provincie naar de burgers vindt plaats met behulp van de landelijke en regionale pers (krant, radio en TV). In tabel 5 van paragraaf 1 is de complete lijst met adressen opgenomen waarnaar de persberichten worden verstuurd. Deze zullen worden geïnformeerd door middel van persberichten die namens de Commissaris van de Koningin zullen worden uitgedaan. **(Actie Concerncommunicatie)**

Over de inhoud van de berichtgeving zijn landelijke afspraken gemaakt in de Smogregeling 2001. Zoveel mogelijk zal worden aangesloten bij hetgeen het RIVM op teletekst of op internet heeft staan en wat de brochure ‘Luchtverontreiniging en uw Gezondheid’ van VROM aangeeft. Dit om (landelijk) te komen tot eenduidige en consistente interpretatie van de luchtkwaliteitsituatie. Ook voor gedragsadviezen geldt dat zoveel mogelijk wordt aangesloten bij genoemde bronnen. Aanvullende (provinciespecifieke) gedragsadviezen kunnen soms noodzakelijk zijn (bijvoorbeeld als het gaat om een sportevenement). Omdat gezondheidseffecten behoren tot de inhoudelijk competentie van de GGD'en zal hierover overleg plaatsvinden met de GG&GD.

Het persbericht zal in ieder geval gegevens bevatten over:

- datum, tijdstip, plaats en reden van de overschrijding;
- prognoses ten aanzien van de concentratie, het betrokken gebied van overschrijding en de duur van de overschrijding;
- daarnaast wordt aandacht besteed aan de gezondheidseffecten en aan mogelijke gedragsadviezen.

De provincie informeert daarnaast tevens de:

- Burgemeesters van de Utrechtse gemeenten
- Regionale milieudiensten **Zie tabel 4**
- Inspectie Milieuhygiëne **Zie tabel 2**
- Inspectie voor de Gezondheidszorg **Zie tabel 2**
- Meldkamer van het ministerie van VROM **Zie tabel 2**

Dit gebeurt middels afschriften van het genoemde persbericht.

Eventueel wordt geïnformeerd:

- NCC **Zie tabel 5**
- Aangrenzende provincies **Zie tabel 4**

3. De provincies zijn bereikbaar voor het beantwoorden van vragen

De provincie Utrecht is bereikbaar voor het beantwoorden van vragen via concerncommunicatie (of gedelegeerd aan communicatie-adviseur milieu). Het telefoonnummer zal worden opgenomen in het persbericht.

Algemeen:

- De provincie beantwoordt vragen met betrekking tot de inhoudelijke luchtkwaliteit (inhoudelijke input wordt geleverd door milieuspecialist smog).
- De GGD'en beantwoorden vragen met betrekking tot de gezondheidsaspecten van Smog en gedragsadviezen. Vragen over gezondheid verwijst de provincie door naar de betreffende GGD.

4. Emissiebeperkende maatregelen niet doeltreffend voor ozon en fijn stof

Tijdens de voorbereiding van de smogregeling uit 1991 is al geconcludeerd dat het treffen van tijdelijke emissiebeperkende maatregelen bij de industrie en/of het wegverkeer tijdens zomersmog slechts een zeer beperkt effect heeft op de ozonniveaus. Ander gezegd: tijdelijke maatregelen hebben in het geval van smog door fijn stof en ozon weinig rendement, terwijl ze wel zeer ingrijpend zouden zijn. Om deze reden maken tijdelijke maatregelen tijdens een episode met *ernstige smog* door ozon of fijn stof opnieuw geen deel uit van de herziene smogregeling.

Deze problematiek is in de zomer van 2003 ook in de Tweede Kamer aan de orde geweest. Aan het einde van dit draaiboek zijn de vragen en antwoorden zoals deze in de Tweede Kamer zijn gewisseld als bijlage bijgevoegd.

5. Intrekking ernstige smogsituatie

Wanneer de situatie van ernstige smog voorbij is, wordt de smogsituatie ingetrokken. Ook dit zal plaatsvinden middels persberichten. **(zie voor een basistekst onderdeel 3 van dit deel)**

Alvorens een smogsituatie in te trekken is het raadzaam:

- informatie in te winnen bij het RIVM omtrent de luchtkwaliteitprognoses;
- kort te sluiten met de GG&GD.

Hierna kan het smogteam ontbonden worden en kan worden overgegaan tot de orde van de dag.

3. Persberichten (basisteksten)

1. Basistekst “Smog met hoge concentraties ozon”

In verband met ernstige smogvorming door ozon in onze regio adviseert de provincie Utrecht de inwoners van Utrecht om vanmiddag (datum) (tussen circa 12.00uur en 20.00 uur) langdurige zware inspanning in de buitenlucht te vermijden. **(Indien de ozonconcentratie ver boven de alarmdrempel ligt invoegen: Bovendien is organisatoren van buitensportevenementen geadviseerd om activiteiten af te gelasten.)** Dit kan lijden tot onder andere klachten aan de luchtwegen. Het is echter niet nodig om binnen te blijven.

De provincie brengt deze adviezen uit omdat het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM) verwacht dat vanmiddag een uurgemiddelde concentratie van $240 \mu\text{g}/\text{m}^3$ mogelijk wordt overschreden. Er is dan sprake van ernstige smog. De overschrijding zal naar verwachting plaatsvinden.....

De adviezen gelden alleen voor vandaag. Morgen zal worden bezien of de gedragsadviezen opnieuw nodig zullen zijn. De verwachting is dat de situatie (zal verbeteren/ gelijk zal blijven/ zal verslechteren). Een actueel overzicht van de heersende smogsituatie en de gedragsadviezen die daarbij gelden, vindt u op pagina 711 en 712 van Teletekst en op de Internetsite van het RIVM: www.lml.rivm.nl. Nadere informatie kunt u verkrijgen bij ..... (afdeling communicatie). Voor informatie betreffende gedragsadviezen en gezondheidseffecten wordt geadviseerd contact op te nemen met de GGD in uw regio.

De smog van vandaag wordt veroorzaakt door een hoge concentratie aan ozon in de buitenlucht. Ozon wordt onder invloed van zonlicht gevormd uit stikstofoxiden en koolwaterstoffen die zich als verontreinigende stoffen ook in de lucht bevinden. Ozonconcentraties hoger dan $240 \mu\text{g}/\text{m}^3$ kunnen bij mensen die daarvoor gevoelig zijn, zoals mensen met aandoeningen aan de luchtwegen gezondheidsklachten veroorzaken. Het gaat daarbij om klachten aan de luchtwegen, zoals een droge keel, pijn op de borst, een prikkelhoest en benauwdheid. De kans op astma-aanvallen, vooral bij CARA patiënten, neemt toe. Ozon kan ook andere klachten veroorzaken zoals hoofdpijn, duizeligheid, misselijkheid of een onbehaaglijk gevoel. De effecten treden voornamelijk op wanneer men zich inspant. In de middag en de vroege avond treden de hoogste ozonconcentraties op. Klachten kunnen worden verminderd of worden voorkomen door in deze periode langdurige inspanning in de buitenlucht te vermijden. De meeste mensen, ook CARA patiënten, kunnen echter gerust naar buiten gaan. Een enkeling zal buiten meer last ondervinden dan binnen.

Mensen met klachten waarvan het niet zeker is of deze een gevolg zijn van smog veroorzaakt door ozon, wordt geadviseerd de huisarts of specialist te raadplegen.

2. Basistekst persbericht bij “Smog met hoge concentraties fijn stof”

In verband met ernstige smogvorming door fijn stof in onze regio adviseert de provincie Utrecht de inwoners van Utrecht om vanmiddag (datum) (tussen circa 12.00uur en 20.00 uur) langdurige zware inspanning in de buitenlucht te vermijden. **(Indien de fijn stofconcentratie ver boven de ernstige smog drempel ligt invoegen: Bovendien is organisatoren van buitensportevenementen geadviseerd om activiteiten af te gelasten.)** Dit kan lijden tot onder andere klachten aan de luchtwegen. Het is echter niet nodig om binnen te blijven.

Deze adviezen zijn uitgebracht, omdat het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM) verwacht dat vandaag een daggemiddelde concentratie van 200 ug/m³ wordt overschreden. Er is dan sprake van ernstige smog. De overschrijding zal naar verwachting plaatsvinden ....
(aanduiding geografisch gebied)

De adviezen gelden alleen voor vandaag. Morgen zal worden gezien of de gedragsadviezen opnieuw nodig zullen zijn. De verwachting is (echter) dat de situatie **zal verbeteren / gelijk zal blijven / zal verslechteren**. Een actueel overzicht van de heersende smogsituatie en de gedragsadviezen die daarbij gelden, vindt u op pagina 711 en 712 van Teletekst en op de internetsite van het RIVM: www.lml.rivm.nl. Nadere informatie over de algemene luchtkwaliteit kunt u verkrijgen via de afdeling communicatie ....

Voor informatie betreffende gedragsadviezen en gezondheidseffecten wordt geadviseerd contact op te nemen met de GGD in uw regio.

De ernstige smogsituatie van vandaag wordt veroorzaakt door een hoge concentratie aan fijn stof in de buitenlucht. Fijn stof ontstaat op meerdere manieren. Zeer kleine stofdeeltjes komen vrij in de vorm van vliegias of dieselroet. Vooral het verkeer, de industrie en de elektriciteitscentrales dragen daaraan bij. Fijn stof kan ook het gevolg zijn van overslag van grondstoffen en van het verkeer door slijtage aan banden en wegen. Een ander belangrijk deel van het fijne stof ontstaat uit chemische reacties in de atmosfeer tussen gasvormige stoffen zoals zwaveldioxide, stikstofdioxide en ammoniak. Hoge fijn stof concentraties kunnen bij mensen die daarvoor gevoelig zijn, zoals mensen met aandoeningen aan de luchtwegen, mensen die lijden aan ernstige hart- en vaatziekten en mensen op oudere leeftijd die een zeer zwakke lichamelijke conditie hebben, gezondheidsklachten veroorzaken. Het gaat daarbij om klachten aan de luchtwegen zoals hoesten en benauwdheid. De kans op astma-aanvallen, vooral bij Carapatiënten neemt toe, en deze zullen in de regel ook ernstiger zijn. Daarnaast is er een toename en verergering van klachten bij mensen met hart- en vaatziekten.

Klachten kunnen worden verminderd of worden voorkomen door langdurige inspanning te vermijden. De meeste mensen, ook Carapatiënten kunnen echter gerust naar buiten gaan. Een enkeling zal buiten meer last hebben dan binnen. Fijn stof dringt ook in huis door. Er kunnen binnenshuis bovendien bronnen zijn die de concentratie nog verhogen, zoals gashaarden, open haarden, geisers en mensen die roken. Het is verstandig om het huis normaal te blijven ventileren.

Mensen met klachten waarvan het niet zeker is of deze een gevolg zijn van fijn stof, wordt geadviseerd de huisarts of specialist te raadplegen.

3. Basistekst persbericht "Smog met hoge concentraties ozon en fijn stof"

In verband met ernstige smogvorming door ozon en fijn stof in onze regio adviseert de provincie Utrecht de inwoners van Utrecht om vanmiddag (datum) (tussen circa 12.00uur en 20.00 uur)

langdurige zware inspanning in de buitenlucht te vermijden. (**Indien de ozonconcentratie ver boven de ernstige smog drempel ligt invoegen: Bovendien is organisatoren van buitensportevenementen geadviseerd om activiteiten af te gelasten.**) Dit kan lijden tot onder andere klachten aan de luchtwegen. Het is echter niet nodig om binnen te blijven.

Deze adviezen zijn uitgebracht, omdat het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM) verwacht dat vanmiddag een uurgemiddelde ozonconcentratie van 240 ug/m³ en een daggemiddelde fijn stof concentratie van 200 ug/m³ wordt overschreden. Er is dan sprake van ernstige smog. De overschrijding zal naar verwachting plaatsvinden .... (aanduiding geografisch gebied).

De adviezen gelden alleen voor vandaag. Morgen zal worden gezien of de gedragsadviezen opnieuw nodig zullen zijn. De verwachting is echter dat de situatie **zal verbeteren / gelijk zal blijven / zal verslechteren**. Een actueel overzicht van de heersende smogsituatie en de gedragsadviezen die daarbij gelden, vindt u op pagina 711 en 712 van Teletekst en op de internetsite van het RIVM: www.lml.rivm.nl. Nadere informatie over de algemene luchtkwaliteit kunt u verkrijgen via de afdeling communicatie ....

Voor informatie betreffende gedragsadviezen en gezondheidseffecten wordt geadviseerd contact op te nemen met de GGD in uw regio.

De ernstige smogsituatie van vandaag wordt veroorzaakt door hoge concentraties fijn stof en ozon in de buitenlucht.

Ozon

Ozon wordt onder invloed van zonlicht gevormd uit stikstofoxiden en koolwaterstoffen die zich als verontreinigende stoffen ook in de lucht bevinden. Ozonconcentraties hoger dan 240 ug/m³ kunnen bij mensen die daarvoor gevoelig zijn, zoals mensen met aandoeningen aan de luchtwegen, gezondheidsklachten veroorzaken. Het gaat daarbij om klachten aan de luchtwegen, zoals een droge keel, pijn op de borst, een prikkelhoest en benauwdheid. De kans op astma-aanvallen, vooral bij Carapatiënten neemt toe. Ozon kan ook andere klachten veroorzaken zoals hoofdpijn, duizeligheid, misselijkheid of een onbehaaglijk gevoel. De effecten treden voornamelijk op wanneer men zich inspant. In de middag en de vroege avond treden de hoogste concentraties ozon op.

Fijn stof

Fijn stof ontstaat op meerdere manieren. Zeer kleine stofdeeltjes komen vrij in de vorm van vliegias of dieselloot. Vooral het verkeer, de industrie en de elektriciteitscentrales dragen daaraan bij. Fijn stof kan ook het gevolg zijn van overslag van grondstoffen en van het verkeer door slijtage aan banden en wegen. Een ander belangrijk deel van het fijne stof ontstaat uit chemische reacties in de atmosfeer tussen gasvormige stoffen zoals zwaveldioxide, stikstofdioxide en ammoniak.

Hoge fijn stof concentraties kunnen bij mensen die daarvoor gevoelig zijn, zoals mensen met aandoeningen aan de luchtwegen, mensen die lijden aan ernstige hart- en vaatziekten en mensen op oudere leeftijd die een zeer zwakke lichamelijke conditie hebben, gezondheidsklachten veroorzaken. Het gaat daarbij om klachten aan de luchtwegen zoals hoesten en benauwdheid. De kans op astma-aanvallen, vooral bij Carapatiënten neemt toe, en deze zullen in de regel ook ernstiger zijn. Daarnaast is er een toename en verergering van klachten bij mensen met hart- en vaatziekten.

Klachten als gevolg van ozon of fijn stof kunnen worden verminderd of worden voorkomen door langdurige inspanning te vermijden. De meeste mensen, ook Carapatiënten kunnen echter gerust naar buiten gaan. Een enkeling zal buiten meer last hebben dan binnen. Fijn stof dringt ook in huis door. Er kunnen binnenshuis bovendien bronnen zijn die de concentratie nog verhogen, zoals gashaarden, open haarden, geisers en mensen die roken. Het is verstandig om het huis normaal te blijven ventileren.

Mensen met klachten waarvan het niet zeker is of deze een gevolg zijn van smog door ozon of fijn stof, wordt geadviseerd de huisarts of specialist te raadplegen.

4. Basistekst persbericht “Intrekking ernstige smogfase”

De Commissaris van de Koningin in de Provincie Utrecht heeft op (**datum**) om (**tijd**) de ernstige smogfase ingetrokken. Deze beslissing is genomen omdat de hoge concentratie van (**smogstof**) van de afgelopen periode inmiddels aanzienlijk is gedaald. De daggemiddelde concentratie zal onder de (**hoeveelheid/alarmdrempel**) microgram per kubieke meter blijven; deze waarde is volgens de nu geldende regeling het criterium voor intrekken van de ernstige smogfase. Ook de weersvoorspellingen zijn van dien aard, dat geen verhoogde concentratie wordt verwacht.

Vragen en antwoorden met betrekking tot ernstige smog zoals in augustus 2003 in de Tweede Kamer gewisseld

Aan de voorzitter van de Tweede Kamer

der Staten-Generaal Binnenhof 4

2513 AA DEN HAAG

Datum 12 augustus 2003

Onderwerp: Kamervragen ernstige smog

Geachte voorzitter,

Hierbij bied ik u mede namens de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de staatssecretaris van Milieubeheer de antwoorden aan op de vragen van de leden Duyvendak en Van Gent over ernstige smog in Nederland, zoals die per e-mail zijn gesteld op 7 augustus 2003.

1. Is het u bekend dat er sinds woensdagavond 6 augustus 2003 ernstige smog heerst in Nederland?
  1. Ja. Het betrof een overschrijding van de EU-alarmdrempel voor ozon van $240 \mu\text{g}/\text{m}^3$ gedurende 1 uur rond zeven uur in de avond in Zeeland. Een uur later lag de concentratie al weer onder de alarmdrempel. Op 7 en 8 augustus zijn ook overschrijdingen gedurende enkele uren in het oosten van Nederland door het RIVM gemeld. Op 9 en 10 augustus zijn geen overschrijdingen van de EU-alarmdrempel opgetreden. De komende dagen wordt een weersomslag verwacht waardoor de ozonconcentraties verder zullen afnemen. Wel kan vlak voor de weersomslag nog heel kort de ozonconcentratie sterk oplopen om daarna verder omlaag te gaan.
  2. Wat heeft u reeds ondernomen om ervoor te zorgen dat de hoeveelheid smog wordt teruggedrongen?
    2. Het structurele beleid om de ozonconcentraties terug te dringen heeft reeds lange tijd hoge prioriteit. In het kader van het beleid inzake verzuring en grootschalige luchtverontreiniging zijn in het NMP4 voor 2010 nationale emissieplafonds gesteld voor onder andere stikstofoxiden en vluchtige koolwaterstoffen (de precursorstoffen waaruit ozon ontstaat na chemische reactie in de atmosfeer onder invloed van het zonlicht). De ozonconcentraties in Nederland worden echter voor 90% veroorzaakt door buitenlandse emissies. Ozon is in heel Europa een probleem en kan alleen via een internationale aanpak worden opgelost. Daartoe zijn in 1999 in het kader van de UN-ECE het Gotenburg protocol en in 2001 in het kader van de EU de richtlijn nationale emissieplafonds (NEC-richtlijn) tot stand gekomen, waarin voor ieder land voor 2010 emissieplafonds voor onder andere stikstofoxiden en vluchtige koolwaterstoffen zijn vastgelegd. Voor Nederland liggen de NMP4 emissieplafonds iets onder emissieplafonds van de NEC-richtlijn terwijl de emissieplafonds voor de EU lidstaten in de NEC-richtlijn soms ook weer iets scherper zijn gesteld dan in het Gotenburgprotocol. Thans wordt hard gewerkt aan het opstellen van een bestrijdingsplan (Uitvoeringsnotitie Emissieplafonds Verzuring en Grootschalige Luchtverontreiniging 2003) dat moet leiden tot realisatie van de emissieplafonds voor Nederland. Het is de bedoeling deze uitvoeringsnotitie eind dit jaar aan de Tweede Kamer aan te bieden. Het nationale en Europese beleid van de afgelopen jaren en de maatregelen die daarbij genomen zijn om de emissies van stikstofoxiden en vluchtige koolwaterstoffen terug te dringen hebben reeds succes gehad. Uit RIVM-analyses

blijkt dat de piek-concentraties van ozon zoals die de laatste jaren voorkomen tijdens zomersmogperioden duidelijk lager zijn dan in de tachtiger en begin negentiger jaren van de vorige eeuw. Het RIVM verwacht in 2010 geen overschrijdingen meer van de EU alarmdrempel (grens ernstige smog) en nog slechts incidenteel (bij zeer uitzonderlijke weersomstandigheden maximaal 16 uur per jaar) overschrijding van de informatiedrempel voor ozon (180 ug/m³, grens matige smog) wanneer het Europees beleid voor emissieplafonds zal zijn uitgevoerd. Het structurele EU-beleid in Nederland leidt er dus toe dat in 2010 geen ernstige smog en nog zeer incidenteel matige smog zal optreden.

3. Welke maatregelenpakketten heeft u klaarliggen voor het geval dat de smogconcentratie de komende dagen zal toenemen tot boven de EU-alarmdrempel?
3. In de Europese richtlijn voor ozon waarin de alarmdrempel is vastgelegd worden lidstaten verplicht actieplannen voor tijdelijke maatregelen ter vermindering van de ozonconcentratie tijdens smogepisoden op te stellen voor gebieden waar een risico van overschrijding van de alarmdrempel dreigt, indien er significante mogelijkheden zijn dat risico te verminderen of de duur of ernst van de overschrijding van de alarmdrempel te beperken. Wanneer geconstateerd wordt dat er geen significante mogelijkheden voor de beperking van het risico, de duur of de ernst van een overschrijding bestaan, zijn de lidstaten ontheven van deze verplichting. In verband hiermee heeft het RIVM vorig jaar een analyse uitgevoerd naar de effectiviteit van tijdelijke maatregelen ter beperking van de ozonconcentraties tijdens zomersmogepisoden (Effects of short-term abatement measures on peak ozone concentrations during summer episodes in the Netherlands; rapport nr. 725501004/2001 ook te vinden op <http://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/725501004.html>). Onderzocht is wat het effect is van een snelheidslimiet van 80 km voor personenauto's en 60 km voor vrachtauto's op snelwegen, een rijverbod voor auto's zonder katalysator en een rijverbod voor vrachtauto's op binnenstedelijke wegen. Al deze tijdelijke maatregelen tezamen leiden volgens de RIVM-modelberekeningen voor het jaar 2003 tot een toename van 5% van de ozonconcentratie in de dichtbevolkte geïndustrialiseerde gebieden in het westen van Nederland. In het oosten en zuiden van Nederland, met normaliter de hoogste ozonconcentraties, zijn de veranderingen zeer gering (-1 tot +1 %). Deze toename van de ozonconcentratie is als volgt te verklaren. In de dichtbevolkte gebieden van Nederland is de emissie van stikstofmonoxide relatief hoog waardoor veel ozon wordt afgebroken. Minder emissie van stikstofoxiden leidt daar dan tot minder afbraak van ozon wanneer de concentraties van ozon al hoog zijn. Zelfs bij het volledig tot nul reduceren van de emissies van stikstofoxiden en vluchtige koolwaterstoffen tijdens episoden (een zeer onrealistische aanpak) leidt volgens de RIVM-berekeningen voor 2003 maar tot een daling van de ozonconcentratie van maximaal 4%. Ook is berekend wat het effect is wanneer de beperkte tijdelijke maatregelen (snelheidsbeperking en rijverboden) ook in België en Duitsland zouden worden genomen. Ook dan zal de ozonconcentratie nauwelijks veranderen (+1 tot -1 %). Net als begin jaren 90 van de vorige eeuw toen ook een uitgebreide discussie met de Tweede Kamer heeft plaatsgevonden over tijdelijke maatregelen bij zomersmog, heb ik daarom geconcludeerd dat het nemen van tijdelijke maatregelen geen zin heeft en zelfs contraproductief kan werken. Deze conclusie is ook in een rapport van Europese deskundigen in opdracht van de Europese Commissie bevestigd. VROM zal onderzoeken of de genoemde tijdelijke maatregelen tijdens extreme weersomstandigheden wel een positief effect kunnen hebben op de luchtkwaliteit in het algemeen. Ik zal u hierover informeren.

4. Deelt u de mening dat alles op alles gezet moet worden om de hoeveelheid smog de komende dagen aanzienlijk terug te dringen, om schade aan de gezondheid van mensen te voorkomen dan wel te beperken?
4. Zoals al hiervoor al aangegeven heeft het structurele beleid ter terugdringing van de ozonconcentratie hoge prioriteit. Dit is blijkens de RIVM -analyses alleen mogelijk via structurele maatregelen zoals die in het kader van de NMP4-doelstellingen, de EU-richtlijn nationale emissieplafonds en het Gotenburgprotocol worden ontwikkeld. Wel kan de blootstelling van de bevolking en daardoor het optreden van gezondheidseffecten worden verminderd door zich in de middag en vroege avond, wanneer de hoogste concentraties optreden, niet langdurig in de buitenlucht in te spannen. In de berichtgeving op teletekst en in de persberichten van het RIVM en van Commissarissen van de Koningin in diverse provincies wordt ingegaan op de gezondheidseffecten en gedragsadviezen.
5. Bent u bereid om per direct de maximumsnelheid op snelwegen rond steden en in andere kwetsbare gebieden terug te brengen tot 70 kilometer per uur, teneinde de uitstoot van vervuilende stoffen terug te dringen? Zo nee, waarom niet?
5. Zie antwoord op vraag 3.
6. Bent u bereid om nog deze week andere maatregelen voor te bereiden, zoals het weren van smerige vrachtauto's uit woongebieden, de bevolking op te roepen om het autogebruik te beperken tot het hoogstnoodzakelijke en/of afspraken maken met de industrie over het terugdringen van de uitstoot van vervuilende stoffen? Zo nee, waarom niet?
6. Zie antwoord op vraag 3.
7. Bent u bereid er zich voor hard te maken dat voorkomen wordt werknemers die buiten werken blootgesteld worden aan schadelijke hoeveelheden smog en grote hitte, bijvoorbeeld door het aanhouden van een tropenrooster of arbeidstijdverkorting? Zo nee, waarom niet?
7. De totstandkoming van werktijdregelingen is een zaak van werkgevers en werknemers/Ondernemingsraad onderling. De Arbeidstijdenwet biedt voor werkgevers en werknemers de mogelijkheid om te komen tot werktijdregelingen met aangepaste begin- en eindtijden, waarbij tevens de mogelijkheid bestaat om extra rustpauzes in te roosteren. Dergelijke regelingen zouden het probleem van de hitte kunnen ondervangen. Voor wat betreft de blootstelling aan smog moet men niet uit het oog verliezen dat de risico's voor werknemers in de buitenlucht niet anders zijn dan voor de bevolking. Verkorting van de arbeidstijd of een tropenrooster zal hier dus geen soelaas kunnen brengen. Dit geldt wellicht minder voor werknemers die zwaar lichamelijk werk verrichten en daardoor, qua blootstelling aan ozon extra kwetsbaar zijn; een tropenrooster kan in deze gevallen ervoor zorgen dat de opname van ozon vanwege het gedeeltelijk werken gedurende de koelere perioden van de dag, minder zal zijn. Ik ga ervan uit dat werkgevers en werknemers rekening houden met dit soort werkzaamheden bij het benutten van de regelmogelijkheden die de Arbeidstijdenwet biedt.
8. Bent u bereid om op korte termijn hierover contact op te nemen met uw collega's in de EU om tot gezamenlijke maatregelen te komen? Zo nee, waarom niet?
8. In EU-kader is door de Europese Commissie het Clean Air for Europe (CAFÉ) programma opgezet waarin op grond van uitgebreid onderzoek een integrale strategie voor de bestrijding van luchtverontreiniging wordt ontwikkeld. In dat kader worden ook de NEC-richtlijn en de

luchtkwaliteitsrichtlijn voor ozon geëvalueerd, waarbij zal worden gezien of er mogelijkheden zijn om de doelstellingen verder aan te scherpen. De resultaten hiervan moeten eind 2004 begin 2005 beschikbaar komen, waarna de Europese Commissie dan met nieuwe voorstellen zal komen. In afwachting van dit programma acht ik het niet zinvol op korte termijn actie in Europees verband te ondernemen.

9. Bent u bereid om deze vragen voor a.s. zaterdag te beantwoorden?

9. Bij deze bied ik u de antwoorden aan.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN VERKEER EN WATERSTAAT,

Karla Peijs